

การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันร่วมกัน

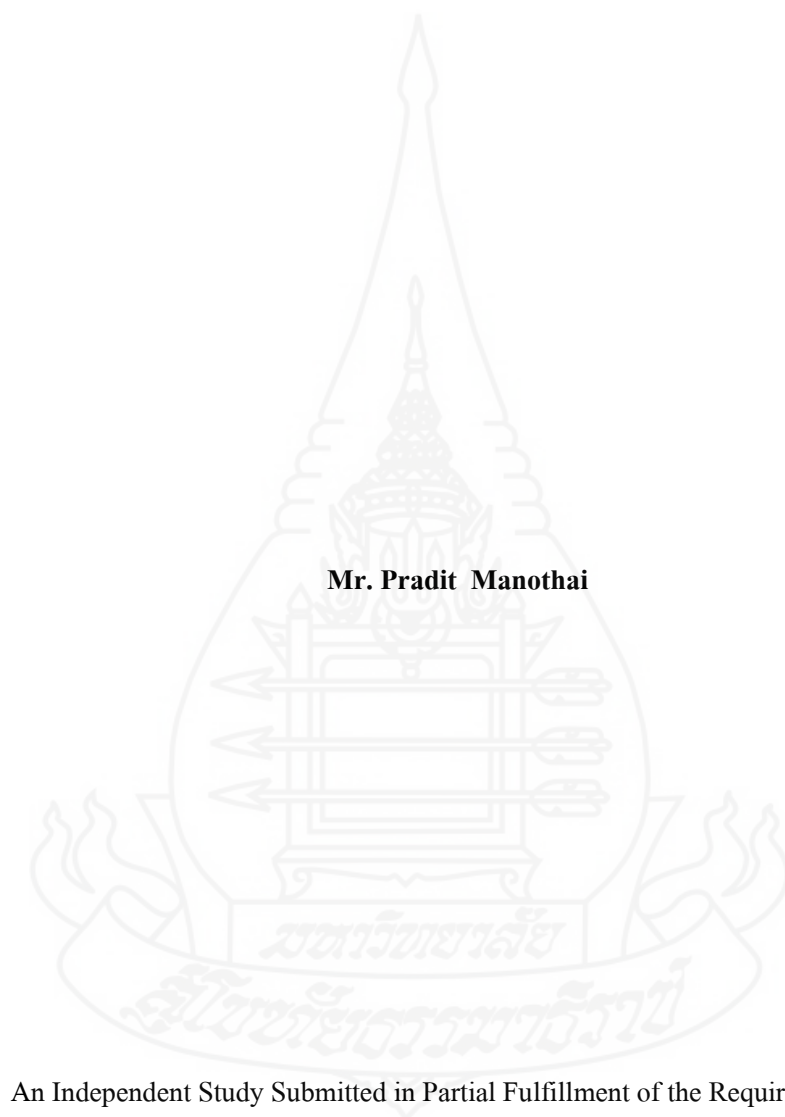
นายประดิษฐ์ มະโนทัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2558

Provisional Release in the Investigation and Court Stage by use Share Surety

Mr. Pradit Manothai

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล
โดยใช้หลักประกันร่วมกัน

ชื่อและนามสกุล นายประดิษฐ มะโนทัย

วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม

สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ถาวรวัชย์ หอนพรัตน์

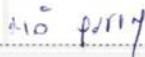
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ถาวรวัชย์ หอนพรัตน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์มาลี สุรเชษฐ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเงางาม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล
โดยใช้หลักประกันร่วมกัน

ผู้ศึกษา นายประดิษฐ์ มะโนทัย **รหัสนักศึกษา** 2554003042 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ลาวัณย์ หอนพรัตน์ **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันร่วมกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิดทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันชั้นสอบสวน (2) เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันตามกฎหมายของไทยและกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา (3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันชั้นสอบสวน (4) เพื่อนำผลการศึกษาวิเคราะห์มาเสนอเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันชั้นสอบสวน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยจากเอกสารและรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ วารสารทางกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายต่อไป

ผลจากการศึกษาพบว่า แม้การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลจะมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเช่นเดียวกัน แต่ศาลก็ยังไม่ยอมรับหลักประกันในชั้นสอบสวน เนื่องจากปัญหาการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลไม่ต่อเนื่องกัน ปัญหาการกำหนดวงเงินประกันที่มีความแตกต่างกันและปัญหาการพิจารณาหลักประกันในชั้นศาลที่เคร่งครัดกว่าในชั้นสอบสวน ส่งผลกระทบให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไม่ได้ความคุ้มครองสิทธิในการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายและต้องถูกควบคุมระหว่างการขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ขัดต่อหลักการตามปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่กำหนดว่าทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลสามารถใช้หลักประกันร่วมกันได้ จึงได้เสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงกฎหมายให้การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลให้มีความต่อเนื่องเป็นกระบวนการเดียวกัน โดยกำหนดหลักเกณฑ์กลางเพื่อใช้สำหรับการปล่อยชั่วคราวทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลร่วมกัน

คำสำคัญ ปล่อยชั่วคราว หลักประกัน

Independent Study title: Provisional Release in the Investigation and Court Stage
by use Share Surety

Author: Mr. Pradit Manothai; **ID:** 2554003042; **Degree:** Master of Laws;

Independent Study advisor: Lawan Hornopparat, Associate Professor;

Academic year: 2015

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the evolution, concepts, theories and principles of provisional release of the accused in a court case using the same surety that was posted for provisional release during the investigative stage; (2) to study laws related to provisional release of the accused in Thailand and compare them to similar laws in England and the USA; (3) to analyze problems with the provisional release of the accused in the court stage using the surety that was posted for provisional release during the investigative stage; and (4) to use the conclusions to form recommendations for revising related laws.

This was a qualitative research based on documentary research. Data were compiled from textbooks, research reports, theses, articles, essays, legal journals, Supreme Court rulings, and the Internet. Data were analyzed for the aim of forming conclusions and recommendations.

The research showed that although the same legal principles apply to provisional release of the accused during the investigation stage and during the court stage, court officials in Thailand do not accept the surety posted for provisional release during the investigation stage for use as the surety for release during the court stage. This is due to a lack of continuity between the two stages, because the amount of surety required during the court stage is higher, and because the court officials are more stringent in their inspection of the surety. As a result, the accused in a criminal case may not receive his or her rights to be provisionally released and may have to be incarcerated while waiting. This is not in compliance with the international convention on human rights, which states that anyone accused of a criminal offense has the right to be considered innocent until proven guilty. In order to allow the accused to use the same surety to obtain provisional release during the investigation stage and the court stage, the researcher suggests that the laws should be amended to make provisional release the same continuous process during both stages, with common principles governing the posting of surety for provisional release during both stages.

Keywords: Bail, Release on bail, Criminal law, Defendant

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงของผู้มีพระคุณ และบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนขอกล่าวขอบคุณดังต่อไปนี้

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็นที่ปรึกษา โดยท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าทั้งในและนอกเวลาราชการ เพื่อให้คำปรึกษาและคำชี้แนะหลักในการค้นคว้า ศึกษา วิเคราะห์ และประเด็นปัญหาที่เป็นประโยชน์ในการทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เพื่อให้เป็นรายงานที่มีประโยชน์ทางวิชาการ สอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จนกระทั่งบรรลุผลเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ภายในระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์มาลี สุรเชษฐ ที่ได้ให้ความกรุณา รับเป็นกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิวิธ วงศ์ทิพย์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำการทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ คณาจารย์ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ประดิษฐ มະโนทัย

กุมภาพันธ์ 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	6
3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	7
4. ระเบียบวิธีวิจัย	7
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วิวัฒนาการ แนวคิดทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล โดยใช้หลักประกันชั้นสอบสวน	8
1. วิวัฒนาการของการปล่อยชั่วคราว	8
1.1 วิวัฒนาการของการปล่อยชั่วคราวในต่างประเทศ	8
1.2 วิวัฒนาการของการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย	9
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว	11
2.1 แนวคิดด้านนิติปรัชญาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว	11
2.2 ทฤษฎีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	12
3. การรับรองสิทธิเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตามหลักสากล	15
3.1 ปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	15
3.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	16
3.3 กฎมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว	18
4. หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา	18
5. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว	20
5.1 ความหมายของการปล่อยชั่วคราว	20
5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การปล่อยชั่วคราวตามหลักกฎหมายไทยและหลักกฎหมายต่างประเทศ	23
1. การปล่อยชั่วคราวตามหลักกฎหมายของประเทศไทย	23
1.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย	23
1.2 การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน	34
1.3 การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล	46
2. การปล่อยชั่วคราวตามหลักกฎหมายของต่างประเทศ	57
2.1 การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายของประเทศไทย	57
2.2 การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา	62
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันชั้นสอบสวน ..	66
1. ปัญหาการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลที่ไม่ต่อเนื่องกัน	66
2. ปัญหาการกำหนดวงเงินประกันในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลที่แตกต่างกัน	69
3. ปัญหาการพิจารณาหลักประกันในชั้นศาลที่เคร่งครัดกว่าในชั้นสอบสวน	72
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	76
1. บทสรุป	76
2. ข้อเสนอแนะ	80
บรรณานุกรม	83
ประวัติผู้ศึกษา	87

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการดำเนินคดีอาญาจะต้องมีพยานหลักฐานพอสมควรแล้ว การดำเนินคดีอาญาจึงเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ให้เคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนที่อยู่เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่หลบหนีไประหว่างการดำเนินคดี และเป็นการป้องกันไม่ให้ไปข่มขู่ ทำลายหรือเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานหรือไปกระทำความผิดอื่นขึ้นอีก อันเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี และขัดต่อความสงบเรียบร้อยในสังคม แต่การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างดำเนินคดีอาญาดังกล่าว ย่อมขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลที่กำหนดให้บุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายและความเป็นธรรม นอกจากนี้การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการดำเนินคดียังส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เกิดความแออัดอย่างมากและรัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน ในการดูแลผู้ต้องขังเป็นจำนวนมากโดยไม่จำเป็น หากภายหลังปรากฏว่าศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าว ไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของเขาไม่เป็นความผิด การควบคุมตัวในระหว่างการดำเนินคดีย่อมเกิดความไม่เป็นธรรมและไม่มีสิ่งใดที่จะชดเชยกับสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงโอกาสในการอยู่กับครอบครัว การศึกษาเล่าเรียน การทำมาหารายได้หรือชื่อเสียงของเขาที่ต้องเสียไป

การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการหนึ่งในทางอาญาที่นำมาใช้สร้างความสมดุลระหว่างการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญากับการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับอิสรภาพในระหว่างการดำเนินคดีก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา สอดคล้องกับหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดและต้องรับโทษ ตราบใดที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ นอกจากนี้การปล่อยชั่วคราวยังเป็นการให้โอกาสผู้ต้องหาหรือจำเลยแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ได้มีโอกาสปรึกษาหารือกับทนายความได้โดยสะดวกไม่เกิดความ

เสียเปรียบในการต่อสู้คดี ในขณะที่ด้วยกันผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน การปล่อยชั่วคราวด้วย

สำหรับประเทศไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ให้สามารถปล่อยชั่วคราวได้ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล ซึ่งใน ชั้นสอบสวนให้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ส่วนในชั้นศาลให้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาล (มาตรา 106) โดยต้องถือหลักการสำคัญว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับการปล่อยชั่วคราว เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ต้องควบคุมหรือขัง ผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้¹ เท่านั้นจึงจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งการปล่อยชั่วคราวยังได้แบ่ง ออกเป็น 3 กรณี คือ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน และการ ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน ส่วนหลักประกันที่ใช้ในการปล่อยชั่วคราว ได้แก่ เงินสด หลักทรัพย์อื่นๆ เช่น ที่ดินมีโฉนด เงินฝากธนาคาร พันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น และบุคคลเป็นประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ (มาตรา 114)

แต่เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและ หลักประกันจะต้องมีการทำสัญญาประกันที่กำหนดให้นายประกันจะต้องรับผิดชอบใช้เงินตามที่ระบุไว้ ในสัญญาเมื่อมีการผิดสัญญาประกัน (มาตรา 112) เจ้าพนักงานหรือศาลจึงมักจะใช้วิธีการอนุญาตให้ ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันเป็นส่วนใหญ่ เพราะเมื่อมีการผิดสัญญาประกันสามารถที่ จะบังคับคดีเอาหลักประกันดังกล่าวได้ทันที ส่วนการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันแต่ไม่มี หลักประกันไม่ค่อยถูกนำมาใช้เท่าที่ควร เนื่องจากเมื่อมีการผิดสัญญาประกันจะต้องทำการสืบหา ทรัพย์สินของนายประกันซึ่งทำได้ยากตลอดจนเป็นภาระแก่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

การเรียกหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะได้บัญญัติห้ามมิให้เจ้าพนักงานหรือศาลเรียกประกันหรือหลักประกันเกินควรแก่กรณีก็ตาม (มาตรา 110 วรรคสาม) แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าจำนวนเท่าใดที่จะถือว่าเป็นเกินควร แก่กรณี โดยให้ผู้มีอำนาจในการสั่งปล่อยชั่วคราวเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่าสมควรจะเรียกหลักประกัน จำนวนเท่าใดเป็นรายกรณีไป ในทางปฏิบัติการเรียกหลักประกันจะพิจารณาจากความร้ายแรงของ ข้อหาหรือฐานความผิดรวมถึงอัตราโทษที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาหรือจำเลยถูกฟ้อง ซึ่งแต่ละหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมจะมีการจัดทำบัญชีจำนวนเงินประกันในการปล่อยชั่วคราวไว้อย่างชัดเจน และจะใช้บังคับกับผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาหรือฐานความผิดอย่างเดียวกัน

¹ กัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2546). “การใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราว” *ดุลพินิจ* 1,50 (มกราคม- เมษายน) 151.

เพื่อมิให้เกิดข้อครหาว่ามีความลำเอียงหรือถูกร้องเรียนว่าไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือปฏิบัติขัดกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้พิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจหรือความเดือดร้อนที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับในการดำเนินคดีหรือหลักฐานหลักประกันเพื่อให้ตนเองได้รับอิสรภาพในระหว่างการดำเนินคดี จึงส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่สามารถหาหลักประกันตามจำนวนที่กำหนดไว้ได้ อันเป็นความไม่เสมอภาคที่เกิดจากการปฏิบัติอย่างเดียวกันต่อบุคคลผู้มีสถานะแตกต่างกัน อีกทั้งการให้ความสำคัญกับหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวมากเกินไปยังส่งผลทำให้เกิดทัศนคติของเจ้าพนักงานหรือศาลว่าหากมีการเรียกหลักประกันจำนวนมากเท่าใดก็จะทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่หลบหนีประกันมากขึ้นเท่านั้นเนื่องจากเกรงว่าจะต้องสูญเสียทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันดังกล่าว

หลักประกันที่จะนำมาใช้ในการขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้นั้นจะต้องเป็นหลักประกันที่มีความน่าเชื่อถือ กล่าวคือ ต้องเป็นหลักประกันที่ไม่มีภาระผูกพันใดๆ หรือไม่มีข้อห้ามตามกฎหมายมิให้ทำการบังคับคดี หากเป็นหลักประกันที่มีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือไม่สามารถบังคับคดีได้หรือการบังคับคดีกระทำได้ยากก็อาจเป็นสาเหตุให้เจ้าพนักงานหรือศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้เช่นกัน (มาตรา 108/1 (4))

นอกจากนี้การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ไม่ได้บัญญัติว่าให้ใช้บังคับกับคดีประเภทใด โดยเฉพาะ เพียงแต่บัญญัติว่าในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป การปล่อยชั่วคราวจะต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ (มาตรา 110 วรรคแรก) ฉะนั้น การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันจึงเป็นดุลพินิจ² ของผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวว่าสมควรจะต้องมีหลักประกันหรือไม่ โดยไม่จำกัดว่าคดีดังกล่าวจะต้องเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูงหรือเป็นคดีที่มีอัตราโทษเพียงเล็กน้อย

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติให้ผู้ต้องหาสามารถขอให้ปล่อยชั่วคราวได้ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน เช่นนี้หากผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างสอบสวนโดยมีประกันและหลักประกันและยังไม่ได้รับหลักประกันคืน เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวมีความต่อเนื่องผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับความสะดวก รวดเร็ว และลดภาระในการที่ผู้ต้องหาจะต้องถอนหลักประกันในชั้นสอบสวนหรือต้องนำหลักประกันใหม่มาขึ้นในการขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลต่อไป จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามพระราชบัญญัติ

² เกียรติจักร วจนะสวัสดิ์. (2553). คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในศาลชั้นต้นก่อนการพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง หน้า 626.

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2547 ดังนี้

มาตรา 113/1 “ในกรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน โดยมีการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นเป็นประกัน ไม่ว่าต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการและยังไม่ได้รับคืน หากผู้ต้องหาหรือจำเลยประสงค์จะขอปล่อยชั่วคราวต่อไป ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือ ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณี โดยขอให้ถือเอาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นหลักประกันต่อไปก็ได้ เมื่อพนักงานอัยการหรือศาลเห็นสมควรแล้วอาจมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยถือว่าเงินสดหรือหลักทรัพย์ดังกล่าวนั้นเป็นหลักประกันในชั้นพนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณีก็ได้ ให้พนักงานอัยการหรือศาลนั้น แจ้งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ให้ส่งหลักประกันเช่นว่านั้นต่อพนักงานอัยการหรือศาลภายในระยะเวลาที่พนักงานอัยการหรือศาลเห็นสมควร

ในกรณีปล่อยชั่วคราวโดยมีบุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหากบุคคลเช่นว่านั้นร้องขอ พนักงานอัยการหรือศาลอาจถือเอาบุคคลนั้นเป็นประกันหรือหลักประกัน ในการปล่อยชั่วคราวต่อไปก็ได้ กรณีเช่นว่านี้พนักงานอัยการหรือศาลจะแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ส่งเอกสารเกี่ยวกับการประกันภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร”

เจตนารมณ์ในการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 113/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ก็เพื่อความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วในการปล่อยชั่วคราว จึงกำหนดให้การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลสามารถนำหลักประกันในชั้นสอบสวนที่วางไว้ต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการและยังไม่ได้รับคืนมาเป็นหลักประกันในชั้นศาลได้ โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ต้องนำหลักประกันใหม่มายื่นต่อศาล หรือไม่ต้องดำเนินการถอนหลักประกันเดิมในชั้นสอบสวนเสียก่อน เพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องยื่นคำร้องแสดงความประสงค์ขอให้ถือเอาหลักประกันในชั้นสอบสวนดังกล่าวเป็นหลักประกันในชั้นศาลต่อไปเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการบังคับใช้มาตรา 113/1 ยังคงมีปัญหาอยู่หลายประการ ดังนี้

(1) ปัญหาการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลที่ไม่ต่อเนื่องกัน แม้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้บัญญัติให้การปล่อยชั่วคราวสามารถกระทำได้ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลก็ตาม แต่อำนาจในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล ต่างเป็นอำนาจโดยเฉพาะในแต่ละชั้น ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยพิจารณาว่า ขณะที่มีการขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในการควบคุมของหน่วยงานใดหน่วยงาน

นั่นจึงเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งปล่อยชั่วคราว นอกจากนี้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล ยังมีลักษณะเป็นเอกเทศไม่ขึ้นตรงต่อกัน ตลอดจนมีการกำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวขึ้นใช้ในหน่วยงานของตนเป็นการเฉพาะ ทำให้การปล่อยชั่วคราวในแต่ละชั้นมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน อีกทั้งวิธีการในการขอให้ปล่อยชั่วคราวยังมี ขั้นตอนยุ่งยากเนื่องจากจะต้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวหลายครั้งต่อหลายหน่วยงานขึ้นอยู่กับว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในการควบคุมอยู่กับหน่วยงานใดก็ต้องยื่นคำร้องต่อหน่วยงานนั้น ดังนั้น การปล่อยชั่วคราวจึงขาดความต่อเนื่องทำให้การบังคับใช้ตามมาตรา 113/1 ดังกล่าวจึงเป็นไปได้ยาก ในทางปฏิบัติ

(2) ปัญหาการกำหนดวงเงินประกันในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลที่แตกต่างกัน แม้ว่าการเรียกประกันหรือหลักประกันกฎหมายจะได้บัญญัติห้ามมิให้เรียกเกินควรแก่กรณีก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลต่างก็ได้มีการจัดทำบัญชีวงเงินประกันไว้อย่างชัดเจนโดยกำหนดตามความร้ายแรงของข้อหาหรือฐานความผิด ซึ่งในส่วนของศาลได้กำหนดวงเงินประกันไว้ตามบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยใน คดีอาญา เช่น ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 กำหนดวงเงินประกันไว้จำนวน 40,000 บาท หรือความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 กำหนดวงเงินประกันไว้จำนวน 500,000 บาท เป็นต้น ส่วนในชั้นสอบสวนได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ห้ามมิให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการกำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันในชั้นศาล จึงทำให้การนำหลักประกันในชั้นสอบสวนมาใช้เป็นหลักประกันเพื่อขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ตามมาตรา 113/1 ไม่สามารถกระทำได้เนื่องจากหลักประกันในชั้นสอบสวนจะมีจำนวนไม่เพียงพอตามวงเงินประกันในชั้นศาลทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหลักประกันมาเพิ่มหรือต้องหาหลักประกันใหม่ ยื่นตามหลักเกณฑ์ที่ศาลกำหนดจึงจะได้รับการปล่อยชั่วคราว

(3) ปัญหาการพิจารณาหลักประกันในชั้นศาลที่เคร่งครัดกว่าในชั้นสอบสวน เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมีระยะเวลาจำกัดเพียงไม่เกิน 6 เดือนเท่านั้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนทำการรวบรวมพยานหลักฐานและเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าจะมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ แตกต่างจากการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลที่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้แน่นอน โดยหลักแล้วการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลจะมีระยะเวลาจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด จึงมีระยะเวลายาวนานกว่าการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนเป็นอย่างมาก ประกอบกับที่ผ่าน มาศาลประสบปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีนายประกัน เนื่องจากมีสำนวนการบังคับคดีนายประกัน

ค้ำดำเนินการอยู่ที่กรมบังคับคดีเป็นจำนวนมากและคิดเป็นจำนวนทุนทรัพย์ที่สูงมาก³ ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการพิจารณาหลักประกันในชั้นศาลจึงมีความเคร่งครัดมากกว่าในชั้นสอบสวน ฉะนั้น การที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นว่าหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมีความน่าเชื่อถือจึงอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ แต่ในชั้นศาลอาจเห็นว่าหลักประกันดังกล่าวไม่น่าเชื่อถือสำหรับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนตามมาตรา 113/1 จึงอาจทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยขาดความมั่นใจว่าจะได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลหรือไม่

จากปัญหาดังกล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย ตลอดจนหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนตามมาตรา 113/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันในชั้นสอบสวนและชั้นศาลมีความต่อเนื่องกันเป็นกระบวนการเดียวกัน ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพด้วยการปล่อยชั่วคราวที่มีความสะดวก รวดเร็ว เป็นการลดภาระที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องหาหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวอย่างแท้จริงต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิดทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวน
- 2.2 เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันตามกฎหมายของ ไทยและกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวน
- 2.4 เพื่อนำผลการศึกษาวิเคราะห์มาเสนอเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหามกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวน

³ บุญธรรม ทองขลิบ. (2555). *วารสารกรมบังคับคดี* ปีที่ 16 ฉบับที่ 84 (กันยายน-ตุลาคม) หน้า 10.

3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาถึงวิวัฒนาการ แนวคิดทฤษฎีและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนตามมาตรา 113/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงหลักเกณฑ์ระเบียบ ข้อบังคับ ของหน่วยงานที่ใช้อำนาจในการปล่อยชั่วคราว เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันให้เกิดประสิทธิภาพ

4. ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษจากเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ วารสารทางกฎหมาย ตำบทยกกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทางอินเทอร์เน็ต ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายต่อไป

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทราบถึงวิวัฒนาการ แนวคิดทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวน

5.2 ทราบถึงกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันตามกฎหมายของ ไทยและกฎหมายของต่างประเทศ

5.3 ทราบถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวน

5.4 ได้แนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวน

บทที่ 2

วิวัฒนาการ แนวคิดทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการปล่อย ชั่วคราว ในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวน

การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพในร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการดำเนินคดีอาญา เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลและรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งบุคคลทุกคนพึงได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลักส่วนการควบคุมตัวไว้ในอำนาจรัฐต้องถือเป็นข้อยกเว้นที่จะกระทำต่อเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น อีกทั้งผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญายังได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานทางกฎหมายว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขากระทำความผิด นอกจากนี้การพิจารณาคดีของศาลต้องยึดหลักการสำคัญที่ต้องรับฟังพยานหลักฐานจนปราศจากข้อสงสัยเสียก่อนว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะลงโทษจำเลยได้โดยมีวิวัฒนาการ แนวคิดทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. วิวัฒนาการของการปล่อยชั่วคราว

1.1 วิวัฒนาการของการปล่อยชั่วคราวในต่างประเทศ

ต้นกำเนิดของการประกันตัวหรือการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ⁴ ประมาณปี ค.ศ. 673 ได้มีวิธีการในทางอาญาที่คล้ายกับการประกันตัวเรียกว่า “Both” ที่กำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชำระเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เสียหายระหว่างการดำเนินคดี หากต่อมาจำเลยสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนไม่มีความผิดก็จะได้รับเงินจำนวนดังกล่าวคืนไป

ต่อมาในช่วงประมาณปี ค.ศ. 1066 ประเทศอังกฤษ ได้นำหลักการดำเนินคดีอาญาที่จำเลยจะต้องมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีทุกครั้ง รัฐจึงมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างการดำเนินคดี เพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินคดีและเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี แต่เนื่องจากการพิจารณาคดีมีความล่าช้าเพราะศาลมีเขตอำนาจกว้างขวาง ทำให้ผู้พิพากษาต้องเสียเวลาในการเดินทางมาพิจารณาคดี ทำให้รัฐต้องรับภาระ

⁴ ชง ลีฟิงธรรม. (2522). “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและอเมริกา” วารสารอัยการ 2 (สิงหาคม): 76.

ค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องขังเป็นจำนวนมากและเกิดปัญหาหนักโทษสิ้นเรือนจำ เกิดภาวะขาดแคลนอาหารและเกิดโรคระบาดร้ายแรงภายในเรือนจำ ทำให้ผู้ต้องขังถึงแก่ความตายก่อนที่การดำเนินคดีจะเสร็จสิ้นเป็นจำนวนมาก

จากปัญหาดังกล่าว จึงมีความต้องการที่จะปลดปล่อยผู้ต้องขังที่ศาลยังไม่ได้พิจารณาคดีให้ได้รับอิสรภาพชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี โดยช่วงเริ่มแรกกำหนดให้ Sheriff ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อย และทำหน้าที่คล้ายกับตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้ต้องสงสัยและควบคุมตัวไว้จนกว่าผู้พิพากษาจะเดินทางมาพิจารณาคดี เป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยมีเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือบุคคลที่สามที่เชื่อถือได้สัญญาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีของศาล หากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีนายประกันจะต้องตกเป็นจำเลยแทน⁵ ต่อมาจึงได้มีการพัฒนาแนวคิดให้นายประกันสามารถใช้ทรัพย์สินเป็นหลักประกันแทนได้ แต่เนื่องจาก Sheriff มีอำนาจในการปล่อยชั่วคราวอย่างมาก จึงเกิดปัญหาขึ้นเมื่อมีการเรียกผลประโยชน์ตอบแทนการใช้ดุลพินิจในการให้ประกันในปี ค.ศ. 1275 จึงได้มีการตรา Act of Westminster ขึ้นเพื่อจำกัดอำนาจของ Sheriff โดยบัญญัติประเภทของความผิดที่สามารถให้ประกันได้และให้ประกันไม่ได้ และในปี ค.ศ. 1327 อำนาจในการให้ประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้มีการโอนไปยังผู้พิพากษาท้องถิ่น (Justice of the peace) นอกจากนี้ยังให้อำนาจผู้พิพากษาท้องถิ่นในการลงโทษ Sheriff ได้ ในกรณีที่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีเหตุผลสมควร เพื่อเป็นการควบคุมปัญหาการใช้ดุลพินิจของ Sheriff และการประกันตัวได้มีการพัฒนามาตามลำดับ ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยได้ขยายออกไปยังประเทศต่างๆ ในแถบยุโรป รวมถึงประเทศไทยก็ได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวดังกล่าวด้วยเช่นกัน

1.2 วิวัฒนาการของการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

สำหรับการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยตามที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่าการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวนั้น มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาแล้วตามที่ปรากฏอยู่ใน “กฎหมายลักษณะตระลาการ” โดยพระมหากษัตริย์จะมอบอำนาจให้ตระลาการเป็นผู้ควบคุมคู่ความทั้งโจทก์และจำเลย และมีอำนาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันได้ แต่การประกันจะเป็น “แบบเทครัว” ที่ต้องนำลูกเมียและทรัพย์สินทั้งหมดเข้าเป็นประกัน ซึ่งลูกเมียต้องให้ความยินยอมและร่วมรับผิดชอบเช่นเดียวกับนายประกัน

⁵ ชง ลีฟิงธรรม. (2522). “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศไทยและอเมริกา” วารสารอัยการ 2 (สิงหาคม): 77.

ในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการชำระสะสางและรวบรวมกฎหมายเก่า โดยนำกฎหมายที่มีอยู่เดิมสมัยกรุงศรีอยุธยา มาจัดทำใหม่ให้เป็นหมวดหมู่ เรียกว่า “กฎหมายตราสามดวง” โดยได้บัญญัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ให้ใช้บังคับทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งคู่ความทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยจะถูกควบคุมไว้ นอกจากจะมีผู้ค้ำประกันว่าจะนำตัวมาส่งศาลและจะไม่หลบหนีเมื่อถูกบังคับตามคำพิพากษา แต่การปล่อยชั่วคราวยังคงมีรูปแบบการประกันแบบเทครัวเหมือนดังเช่นสมัยกรุงศรีอยุธยา ในการคุมขังตระลาการจะเป็นผู้จัดการในเรื่องสถานที่คุมขัง ตลอดจนอาหารและเครื่องนุ่งห่มให้แก่ผู้ถูกคุมขัง ทำให้มีภาระในเรื่องค่าใช้จ่าย ยิ่งการพิจารณาคดีล่าช้าเท่าใดก็ยิ่งเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นเท่านั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการให้ประกันตัวในระหว่างการดำเนินคดี

การประกันตัวแบบเทครัวได้ใช้บังคับมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งประเทศไทยมีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น จึงได้มีการปฏิรูประบบกฎหมายเนื่องจากชาวต่างชาติเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยมีวิธีพิจารณาคดีและการกำหนดโทษที่รุนแรง ทารุณ โหดร้าย ป่าเถื่อน โดยการปฏิรูปได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายประเทศแถบตะวันตกมาใช้ เช่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษ เป็นต้น และจากการปฏิรูปกฎหมายขึ้นใหม่ จึงได้ยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามจารีตนครบาล และได้มีการออกประกาศบอกเลิกกฎหมายต่อท้ายพระราชบัญญัติ ร.ศ. 117 มีผลเป็นการยกเลิกกฎหมายตราสามดวงบางลักษณะรวมถึงการปล่อยชั่วคราวแบบเทครัวด้วย ซึ่งการปล่อยชั่วคราวได้มีการบัญญัติขึ้นใหม่ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 กำหนดให้การปล่อยชั่วคราวเป็นอำนาจของผู้พิพากษาไต่สวนที่อาจจะสั่งขังผู้ต้องหาไว้หลังจากไต่สวนแล้วเห็นว่าคดีพอมีมูลที่จะรับฟ้องไว้ เพื่อรอการพิจารณาคดีหรืออนุญาตให้ผู้ต้องหาประกันไปโดยพิจารณาจากความหนักเบาของโทษในคดีนั้น อันเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการปล่อยชั่วคราวใหม่ให้ผู้ประกันทำหนังสือสัญญายอมเสียเงินแทนหากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหรือประวิงคดี นายประกันต้องรับผิดชอบโดยเสียไหมพินัยแทนเท่านั้น นอกจากนี้ นายประกันยังมีสิทธิไต่เบี่ยค่าสินไหมพินัยที่ตนต้องเสียไปได้ และการประกันตัวมิได้เฉพาะในคดีอาญาเท่านั้น ส่วนคดีแพ่งไม่ต้องมีการประกันตัว เว้นแต่ศาลเห็นว่าจำเลยไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือคิดจะหลบหนี ศาลมีอำนาจเรียกประกันได้ตามสมควรแก่รูปคดี ซึ่งอาจประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สินก็ได้

จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 8 ใน ปี พ.ศ. 2478 จึงได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการปล่อยชั่วคราวได้มีการบัญญัติไว้ในหมวด 5 ลักษณะ 3 การปล่อยชั่วคราว ตั้งแต่มาตรา 106 ถึง มาตรา 119 ทวิ

จึงอาจสรุปได้ว่าการปล่อยชั่วคราวมีวิวัฒนาการมาจากการที่ประเทศอังกฤษ ประสบปัญหาหนักโทยลันเรือนจำ รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องขังเป็นจำนวนมาก และมีผู้ต้องขังถึงแก่ความตายก่อนการพิจารณาคดีเสร็จสิ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้นำแนวคิดการปล่อยชั่วคราวมาใช้เพื่อปลดปล่อยผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณาคดี โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ส่วนการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตามกฎหมายลักษณะตราการที่เรียกว่า การประกันแบบเทครัว ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการชำระสะสางและรวบรวมกฎหมายเป็นหมวดหมู่เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง ซึ่งในกฎหมายตราสามดวงการประกันจะใช้บังคับกับทุกคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปฏิรูปกฎหมายขึ้นใหม่ จึงยกเลิกการปล่อยชั่วคราวแบบเทครัวและให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้ผู้ประกันทำหนังสือสัญญา ขอมเสียดเงินแทน จนกระทั่งได้มีการพัฒนามาเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว

การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างดำเนินคดีอาญาย่อมเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลดังกล่าวไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการพิสูจน์ว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิดและศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว ขัดกับหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวจะอยู่ภายใต้แนวคิดทฤษฎี ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดด้านนิติปรัชญาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

2.1.1 แนวความคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมือง (The Positive Law Theory)

สำนักกฎหมายบ้านเมืองมีแนวความคิดว่า ผู้ให้กำเนิดกฎหมายคือ “รัฐอธิปไตย” (Sovereign) ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครอง ดังนั้น การให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้อยู่ใต้ปกครองจึงเป็นเรื่องที่รัฐเป็นผู้รับรองและคุ้มครองให้ นอกจากนี้กฎหมายที่ผู้มีอำนาจบัญญัติขึ้นบังคับใช้แก่ราษฎรในบ้านเมือง ราษฎรจะต้องเชื่อฟังกฎหมายนั้น ไม่ว่าจะกฎหมายนั้นจะถูกต้อง ดีงาม ชอบธรรมหรือไม่ ไม่ใช่สิ่งสำคัญเพราะแม้กฎหมายจะไม่ถูกต้อง ดีงาม ชอบธรรม

กฎหมายก็ยังคงเป็นกฎหมายที่ราษฎรต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามอยู่นั่นเอง⁶ แนวความคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมือง มีข้อดีที่กฎหมายเป็นรูปธรรม มีความชัดเจน แน่นอน สามารถบังคับใช้ได้ และมีประสิทธิภาพ แต่มีข้อเสียที่กฎหมายมีความแข็งกระด้างไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.1.2 แนวความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ (The Natural Law theory)

จากปัญหาที่ประชาชนถูกกดขี่ข่มเหงภายใต้การปกครองโดยกษัตริย์ในสมัยกรีกและสมัยโรมัน จึงได้เกิดแนวความคิดในการจำกัดอำนาจการปกครองของกษัตริย์ และกำหนดให้ประชาชนได้รับสิทธิต่างๆ ขึ้น เรียกว่า “สิทธิธรรมชาติ” โดยสำนักกฎหมายธรรมชาติเห็นว่า กฎหมายธรรมชาติเป็นเรื่องของเหตุผลและความเป็นธรรมที่อยู่เหนือกฎหมายที่ผู้ปกครองได้บัญญัติขึ้นไว้ หากกฎหมายบ้านเมืองที่ผู้ปกครองได้บัญญัติขึ้นขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติหรือหลักธรรมชาติแล้ว กฎหมายนั้นย่อมไม่มีผลใช้บังคับและเห็นว่าสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นเป็นเหตุผลและความยุติธรรมที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ โดยที่มนุษย์ไม่ต้องสร้างขึ้นและเป็นสิทธิที่มีอยู่ตลอดอย่างไม่จำกัดเวลาหรือมีอยู่ในทุกสถานที่ ดังนั้น ผู้ปกครองจะบัญญัติกฎหมายจำกัดสิทธิตามธรรมชาติไม่ได้ แม้ว่าแนวความคิดนี้จะให้ความสำคัญกับเหตุผลและความเป็นธรรมที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติมากกว่ากฎหมายที่ผู้ปกครองบัญญัติขึ้นก็ตาม แต่แนวความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติดีมีลักษณะเป็นนามธรรมมากเกินไปยากแก่การนำไปปรับใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ทฤษฎีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นการรักษาประโยชน์ของบุคคลย่อมแตกต่างกันไปจากแนวความคิดในการดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมที่เป็นการรักษาประโยชน์สาธารณะ การปล่อยชั่วคราวจึงมาตรการที่ผสมผสานประโยชน์ของทั้งสองแนวความคิดเข้าด้วยกัน โดยศาสตราจารย์ เฮอเบิร์ต แพคเกอร์ (Herbert Packer) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน ได้แบ่งรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้ 2 รูปแบบ คือ⁷

2.2.1 ทฤษฎีรูปแบบควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)

การดำเนินคดีอาญาตามทฤษฎีนี้ มุ่งส่งเสริมและเน้นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในการควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก ไม่ได้เน้นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพจะต้องมี

⁶ วิษณุ เครืองาม. (2520). ปรัชญากฎหมายฝ่ายบ้านเมือง บทบันทึก เล่ม 34 ตอน 3 หน้า 433-434.

⁷ Herbert L. Packer 1968 The Limits of the Criminal Sanction. pp. 154-173.

การจับกุมและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดจำนวนมากภายใต้ทรัพยากรและงบประมาณที่จำกัด การดำเนินการต้องมีความรวดเร็ว มีความแน่นอนเพื่อเป็นหลักประกันแก่สังคม ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถควบคุมปราบปรามอาชญากรรมหรือนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้ย่อมกระทบกระเทือนต่อประชาชนผู้สุจริตและความสงบเรียบร้อยของสังคม

ตามทฤษฎีรูปแบบควบคุมอาชญากรรมเห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการสามารถที่จะทำการตรวจสอบและวินิจฉัยความถูกต้องในขั้นต้นได้โดยการคัดกรอง (Screening Process) ตามขั้นตอนที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานชัดเจน หรือผู้ต้องหาให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดจะสามารถลงโทษได้อย่างแน่นอน ส่วนการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ผู้ต้องหานั้นจะถูกปล่อยตัวไปทันทีแทนการฟ้องคดีต่อศาลจนศาลพิพากษายกฟ้อง

เพื่อเป็นการแสวงหาความจริงตามจุดมุ่งหมายในการปราบปราม ทฤษฎีนี้จึงให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาที่มีความผิด โดยเห็นว่าการที่ผู้กระทำความผิดถูกจับได้ในที่เกิดเหตุทันทีทันใดพร้อมอาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิดมีพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิดให้การรับสารภาพด้วยนั้น เป็นเรื่องยากอย่างยิ่งที่จะให้คิดว่าผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิด การให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นเพียงรูปแบบทางกฎหมายที่แสดงว่าผู้ต้องหา ยังไม่ได้ผ่านการพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยศาลเท่านั้น จึงปฏิบัติต่อเขาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ แต่มิได้มีผลต่อคดีเนื่องจากเป็นเพียงแนวทางการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่รัฐ⁸

การดำเนินคดีอาญาตามทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม จึงส่งผลให้เกิดหลักการที่ต้องมีตัวจำเลยในการพิจารณาคดีทุกครั้ง จึงเป็นเหตุให้รัฐต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างดำเนินคดี เพื่อเป็นหลักประกันการมีตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามคำพิพากษา ตลอดจนเป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดหลบหนีหรือไปก่อเหตุร้ายประการอื่นขึ้นอีก

2.2.2 ทฤษฎีรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model)

การดำเนินคดีอาญาตามทฤษฎีรูปแบบกระบวนการนิติธรรม ให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากกว่าการปราบปรามอาชญากรรมและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามคำพิพากษา กระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องมีการถ่วงดุลอำนาจและมี

⁸ ประธาน วัฒนวานิชย์. รูปแบบการศึกษาวิจัยกระบวนการยุติธรรม (เอกสารอัดสำเนา) เอกสารประกอบการสอนวิชา อาชญา วิทยาและทัณฑวิทยาชั้นสูง หน้า 2-4.

การตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อมิให้ผู้ต้องหาถูกดำเนินคดีตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ กระบวนการนิติธรรมยังไม่เห็นด้วยกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม โดยต้องการให้มีการพิจารณาคดีอย่างเป็นทางการที่เปิดเผยโดยศาลตามความเชื่อที่ว่า “การปล่อยผู้กระทำความผิดสืบคนย่อมดีกว่าลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว”

ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมยึดถือกฎหมายเป็นหลัก โดยบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำเท่านั้น แต่เขาจะมีความผิดต่อเมื่อได้ผ่านกระบวนการพิจารณาโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมายและไม่ยอมรับพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ สอดคล้องกับหลักการ (Presumption of Innocence) ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่นกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำความผิด

จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น รัฐจะต้องดำเนินการตามทฤษฎีรูปแบบควบคุมอาชญากรรมโดยการสืบสวน จับกุม ฟ้องคดี และลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและเป็นหลักประกันความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในสังคม โดยในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดรัฐอาจมีความจำเป็นต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดด้วยควบคุมหรือขังไว้ตามแนวคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมือง เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือไปทำลายพยานหลักฐานซึ่งเป็นอำนาจรัฐที่จะไม่รับรองหรือไม่ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดระหว่างการดำเนินคดี ในขณะที่เดียวกันทฤษฎีรูปแบบกระบวนการนิติธรรมก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดจริง การควบคุมหรือขังผู้กระทำความผิดไว้ระหว่างการดำเนินคดีก่อนได้รับการพิสูจน์ว่าได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาเพียงเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีจึงเท่ากับเป็นการลงโทษล่วงหน้า ซึ่งกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลยและเป็นการขัดแย้งกับแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติที่เห็นว่ารัฐจะจำกัดสิทธิที่อยู่ตามธรรมชาติไม่ได้ การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นการผ่อนคลายความขัดแย้งระหว่างแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว โดยผสมผสานและผ่อนปรนแนวความคิดทฤษฎีเข้าด้วยกัน เพื่อให้การคุ้มครองทั้งสิทธิเสรีภาพของบุคคลและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนการใช้มาตรการปล่อยชั่วคราวจะเป็นไปในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายและสภาพสังคมของแต่ละประเทศว่าให้ความสำคัญแก่รูปแบบหรือทฤษฎีใดมากกว่ากัน

3. การรับรองสิทธิเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตามหลักสากล

เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาประเทศต่างๆ จึงได้มีการบัญญัติตราสารรับรองสิทธิระหว่างประเทศที่สำคัญไว้ดังนี้

3.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights, 1948)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นจากการผลักดันของนานาประเทศที่ต้องการให้มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1939–1945) ได้สิ้นสุดลง เนื่องจากผลกระทบจากภัยสงครามทำให้เกิดความสูญเสียแก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล โดยมีการกระทำด้วยความทารุณโหดร้าย ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนมีการพยายามทำลายเพื่อฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ โดยยกเหตุแห่งศาสนาและเชื้อชาติขึ้นเป็นข้ออ้าง ทำให้ประเทศคู่สงครามและประเทศที่เกี่ยวข้องต้องสูญเสียชีวิตมนุษย์และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก เพื่อมิให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นอีกในอนาคต จึงได้มีแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้น จนกระทั่งสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติรับรองและประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้น เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ซึ่งถือได้ว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นเอกสารฉบับแรกที่ได้วางหลักการสำคัญด้านสิทธิมนุษยชน

แม้ว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวจะเป็นเพียงข้อตกลงของประเทศสมาชิกที่ใช้เป็นแนวทางในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองของตน ไม่มีผลบังคับเป็นกฎหมายเหมือนสนธิสัญญา อนุสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ แต่ก็ต้องถือว่าปฏิญญาฉบับนี้เป็นรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนที่ทั่วโลกยอมรับ นอกจากนี้หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาฉบับนี้ยังมีอิทธิพลไปถึงการร่างรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ตลอดจนกฎหมายอื่นๆ ด้านสิทธิมนุษยชนที่ต้องนำหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนไปบัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวด้วย สิทธิตามปฏิญญาสากลฯ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights)

สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเป็นสิทธิที่มีอยู่แต่ดั้งเดิม ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงของบุคคล อิสรภาพที่จะไม่ตกเป็นทาสหรืออยู่ในสถานะจำยอม การถูกทรมานด้วยความโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ความเสมอภาคตามกฎหมายไม่ถูกเลือกปฏิบัติ การเยียวยาเมื่อถูกทำละเมิด ได้รับการคุ้มครองเมื่อถูกจับกุม กักขัง ได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมจากศาล สิทธิในการสมรสและการมีครอบครัว การเลือกที่อยู่อาศัย สิทธิในความเชื่อและ

การนับถือศาสนา การมีส่วนร่วมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมอย่างสันติ สิทธิ การมีส่วนร่วมในปกครองประเทศโดยตรงหรือทางอ้อมผ่านผู้แทนซึ่งมาจากการเลือกตั้ง

(2) สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Rights)

สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ สิทธิในการทำงานโดยสามารถเลือกงาน ได้โดยอิสระ มีการคุ้มครองให้ได้รับค่าจ้างที่เท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ สิทธิในการจัดตั้งหรือ เข้าร่วมสหภาพแรงงาน สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่มีความเหมาะสม สิทธิได้รับการศึกษา ขั้น พื้นฐาน สิทธิที่จะเข้าร่วมในวัฒนธรรมชุมชนอย่างอิสระ

สำหรับการให้ความคุ้มครองสิทธิในการปล่อยชั่วคราวนั้นปรากฏอยู่ใน บทบัญญัติ ข้อ 1 ข้อ 9 และ ข้อ 11 (1) ของปฏิญญาฯ ดังนี้⁹

ข้อ 1 “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ...”

ข้อ 9 “บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจไม่ได้”

ข้อ 11 “(1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิได้รับการ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาตัดสินคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี”

จากหลักการในปฏิญญาฯ ได้บัญญัติรับรองให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยใน คดีอาญา มีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างการดำเนินคดีจึงเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลดังกล่าวไว้ ล่วงหน้าและเป็นการตัดโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อให้เกิดความยุติธรรม

3.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเป็นสนธิสัญญา พหุภาคีที่สมาชิกใหญ่สหประชาชาติได้รับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2509 และมีผลใช้บังคับเมื่อ วันที่ 23 มีนาคม 2519 ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2540

⁹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค้นคืน 23 กุมภาพันธ์ 2559

กติกาลฉบับนี้เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่กำหนดให้รัฐภาคีมีพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศชาติ รวมทั้งหน้าที่ของบุคคลที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้ได้รับสิทธิทั้งด้านพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน มีข้อความทั้งสิ้น 53 ข้อ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวมีบัญญัติไว้ดังนี้¹⁰

ข้อ 9 (1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกกีดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้น โดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

(3) บุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญาจะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดี ภายในเวลาอันสมควรหรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดีแต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี ในขั้นตอน อื่นของกระบวนการพิจารณา และจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษาเมื่อถึงวาระนั้น

(4) บุคคลใดที่ถูกกีดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือการควบคุม มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ตัดสินโดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น และหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

ข้อ 14 (2) บุคคลทุกคนซึ่งต้องหว่ากระทำผิดอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด

(3) ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหว่ากระทำผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้.....(๗) สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความที่ตนเลือกได้

จากบทบัญญัติของกติกาฯ ดังกล่าว จะเป็นการมุ่งเน้นในการกำหนดมาตรการต่างๆ ให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เคารพสิทธิของประชาชนในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความมั่นคงแห่งตน บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือกีดรอนสิทธิเสรีภาพ โดยมิชอบไม่ได้ และจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยังศาลหลังจากที่มีการแจ้งข้อหาแล้ว โดยได้รับการพิจารณาคดีหรือปล่อย

¹⁰ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค้นคืน 22 กุมภาพันธ์ 2559

ชั่วคราวโดยมีหลักประกันว่าจะไม่หลบหนี มีสิทธิที่จะติดต่อทนายความเพื่อเตรียมการในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ เพราะบุคคลเหล่านี้ได้รับการสันนิษฐานว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่

3.3 กฎมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎโตเกียว)

(United Nation Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures 1990)

กฎมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎโตเกียว) ได้จัดทำขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติและ UNAFEI (United Nations Asia and East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offender) เพื่อกำหนดมาตรฐานให้สมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งได้มีการรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป โดยมติที่ 45/110 เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1990 โดยให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรม

กฎมาตรฐานนี้มีหลักการพื้นฐานที่มุ่งจะส่งเสริมมาตรการไม่ควบคุมตัวในระหว่างการดำเนินคดีเพื่อลดการใช้โทษจำคุก ควบคู่ไปกับมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองบุคคล โดยใช้บังคับกับบุคคลทุกคนที่อยู่ในระหว่างการถูกดำเนินคดี ตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการฟ้องร้องคดี การพิจารณาคดี การลงโทษ โดยคำนึงถึงการความเหมาะสมกับลักษณะและความร้ายแรงของความผิด บุคลิกภาพและภูมิหลังของผู้กระทำความผิด การคุ้มครองสังคม สิทธิของผู้เสียหายและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ โดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักการให้ประเทศสมาชิกมีมาตรการไม่ควบคุมตัวในกฎหมายของตนที่เหมาะสมกับกระบวนการยุติธรรมของแต่ละประเทศ และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้คำพิพากษาที่ใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวนั้นต้องถูกตรวจสอบหรือให้ผู้กระทำความผิดมีสิทธิอุทธรณ์ได้¹¹

4. หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยบริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา

หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of innocence) เป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สำคัญ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไม่ให้รัฐใช้อำนาจในการควบคุมเกินความจำเป็น แต่หลักการสันนิษฐานดังกล่าวที่ไม่เด็ดขาดสามารถพิสูจน์หักล้างได้ โดยเป็นการผลักภาระหน้าที่นำสืบไปให้ฝ่ายโจทก์ที่ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำ

¹¹ สุทธิชัย ไซเจริญ. (2549). การปล่อยชั่วคราวโดยศาล ศึกษาความเสมอภาคที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 23-24.

ความคิดตามที่ถูกฟ้องและต้องรับโทษ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 ได้บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาและจำเลยไม่มีความผิด...” จึงมีผลเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้โจทก์ผู้กล่าวหา มีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่ามี การกระทำผิดเกิดขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง และในการพิสูจน์จะต้องมีพยานหลักฐาน ให้ศาลเห็น โดยปราศจากข้อสงสัย มิฉะนั้น แล้วศาลจะมีคำพิพากษายกฟ้องจำเลย โดยการยก ประโยชน์แห่งความสงสัย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ที่ได้บัญญัติให้ ศาลใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงอย่าพิพากษาจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำ ความผิด หากมีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความ ความสงสัยให้แก่จำเลยแล้วปล่อยตัวจำเลยไป

สำหรับในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษถือว่าหลักการสันนิษฐานว่าบุคคล ทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์นี้เป็นหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และถือเป็นมาตรฐานของสิทธิเสรีภาพและหลักนิติธรรม ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาตามหลัก กฎหมายอธิบายว่า ตามหลักนิติธรรมแล้วการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะ ประกอบด้วยหลักการอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ บริสุทธิ์ (Right to presumption of innocence) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยชอบธรรม (Right to a fair trial) และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางคดี (Right to assistance of counsel) ส่วนประเทศ ต่างๆ ในภาคพื้นยุโรปได้ยอมรับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์โดยแจ้งชัด ปราบกฏตามอนุสัญญาของสภายุโรป เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) ข้อ 6 (2) ซึ่งบัญญัติไว้สรุปความได้ว่า “บุคคลทุกคนที่ถูกดำเนินคดีว่ากระทำความผิดทางอาญา พึงได้รับการ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริง”

ดังนั้น เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่า ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยจึงไม่ควรถูกควบคุมตัวระหว่าง การดำเนินคดีแต่ควรได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นเนื่องจากที่ทำให้เป็น อุปสรรคต่อการดำเนินคดี เช่น มีพฤติการณ์ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี จะไปทำลายหรือไป ยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อกวนอันตรายประการอื่น การปล่อยชั่วคราวจึงไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากจะไม่มีตัวผู้กระทำความผิดในการดำเนินคดีและบังคับโทษ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักที่ให้สันนิษฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ เพื่อเปิด โอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้แสวงหาพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้อย่าง เต็มที่และเพื่อมิให้ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวเป็นเวลานานเกินสมควรโดยไม่จำเป็น มิฉะนั้น จะเท่ากับ

ว่าการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมระหว่างการดำเนินคดีและเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าว เสมือนหนึ่งเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งถือได้ว่าเป็นการลงโทษเขาล่วงหน้าก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่ากระทำความผิดจริง ทั้งที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาบริสุทธิ์หรือไม่มีความผิดก็ตาม

5. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

5.1 ความหมายของการปล่อยชั่วคราว

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติให้คำนิยามคำว่า “ปล่อยชั่วคราว” ไว้ จึงต้องศึกษาจากตำราหรือเอกสารคำอธิบายและความเห็นของนักกฎหมายที่ได้ให้คำอธิบายความหมายของการปล่อยชั่วคราวไว้ดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของการปล่อยชั่วคราวว่า “ปล่อยชั่วคราว” หมายถึง ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุมหรือขังชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาล

ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ได้อธิบายความหมายคำว่า การปล่อยชั่วคราวว่า คือ การประกันตัวจำเลยในคดีอาญาอย่างที่ใช้เรียกกันมาก่อนใช้ประมวลกฎหมายนั้นเอง กล่าวคือ เมื่อบุคคลหนึ่งถูกจับมาหรือถูกเรียกมาควบคุมไว้ในฐานะผู้ต้องหาหรือถูกขังไว้ในฐานะจำเลยตามปกติแล้วจะต้องถูกควบคุมหรือถูกกักขังไว้ตลอดเวลาที่มีการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา แต่กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นได้รับการปล่อยตัวไปชั่วคราวได้หรือการประกันตัวนั้นเอง

อาจารย์กุศล บุญเย็น ได้อธิบายความหมายคำว่า การปล่อยชั่วคราวว่า คือ การประกันตัว ซึ่งทำได้ตั้งแต่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไปจนกว่าคดีถึงที่สุด

อาจารย์สุวัณชัย ใจหาญ ได้อธิบายความหมายคำว่า การปล่อยชั่วคราวว่า คือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งที่มีกำหนด โดยคำสั่งของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณี ซึ่งอาจปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

ศาสตราจารย์คณิง ภาไชย ได้อธิบายความหมายคำว่า การปล่อยชั่วคราวว่า คือ การผ่อนคลายในเรื่องการควบคุมและขัง โดยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพไปชั่วคราว อันเนื่องมาจากหลักกฎหมายที่ว่าบุคคลจะยังไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นเช่นนั้นจริง

ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นคร ได้อธิบายความหมายคำว่า การปล่อยชั่วคราวว่าเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในคดีอาญาเป็น “มาตรการผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพในร่างกาย” หรือเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยอันเนื่องมาจาก “หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย” (in dubio pro reo)

ที่ว่า “การปล่อยชั่วคราว” เป็น “มาตรการผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพในร่างกาย” ก็เพราะว่าในกรณีนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นต้องเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ เพราะหากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐแล้วก็ต้องปล่อยชั่วคราวผู้นั้น ไปเลยทีเดียวและการปล่อยชั่วคราวก็จะไม่เข้าสู่การพิจารณา

จากการให้ความหมายคำว่า การปล่อยชั่วคราวของนักกฎหมายข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่าการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัว คือ การที่เจ้าพนักงานหรือศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้รับอิสรภาพในระหว่างการดำเนินคดีก่อนคดีถึงที่สุด โดยอาจปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน โดยมีประกัน หรือโดยมีประกันและหลักประกันก็ได้ ตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อเป็นมาตรการผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ให้อ้างถูกควบคุมหรือขังเกินความจำเป็น ตามหลักการที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อผู้นั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิของมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้านสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาค รวมถึงด้านความคิดและการกระทำที่ไม่เป็นการละเมิด คำว่า “สิทธิมนุษยชน” (Human rights) จึงเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายเมื่อองค์การสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights, 1948) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 โดยประเทศสมาชิกต่างมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันที่ให้มีพันธะในการปกป้องดูแลรักษาสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง แต่ในขณะเดียวกันรัฐก็ยังมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนด้วย เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นรัฐต้องเข้ามาดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อควบคุมตรวจสอบและติดตามผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งวิธีการดำเนินคดีอาญาการกระทำของรัฐย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหา ต้องมีการสอบปากคำ การฟ้องคดีต่อศาลจะต้องมีตัวผู้ต้องหาหมาส่งศาล และการพิจารณาคดีต้องกระทำโดย

เปิดเผยต่อหน้าจำเลย รัฐจึงมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจเพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเกิดความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญา

แม้ว่าการดำเนินคดีอาญารัฐจะมีอำนาจในการจับกุม ควบคุมหรือขังบุคคลไว้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีอาญาก็ตาม แต่จากแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รัฐก็ต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาให้มีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดความยุติธรรม และในการดำเนินคดีอาญาศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงจึงจะลงโทษได้ หากมีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ใช้หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย ดังนั้น จึงไม่สมควรที่จะควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐระหว่างการดำเนินคดีโดยไม่มี ความจำเป็น แต่สมควรให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพด้วยการปล่อยชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดี

นอกจากนี้การนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาควบคุมไว้เพียงเพื่อประโยชน์แห่งความสะดวกในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานหรือการพิจารณาคดีของศาล นอกจากจะทำให้เขาสูญเสียอิสรภาพและโอกาสในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่แล้วยังเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลดังกล่าวไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะพิสูจน์ได้ว่าเขากระทำความผิดตามข้อกล่าวหา การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นการผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพในร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับอิสรภาพไปชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดีอันเป็นการผสมประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ของบุคคลเข้าด้วยกัน

แต่อย่างไรก็ดีในการปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาถึงหลักประกันที่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกนำตัวมาพิจารณาพิพากษา ไม่หลบหนีไป ไม่ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ก่ออันตรายประการอื่นอีก เพื่อเป็นการคุ้มครองให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่การกำหนดประกันหรือหลักประกันก็ไม่ควรที่จะกำหนดให้สูงเกินไปจนเป็นการลงโทษควรกำหนดเพียงเท่าที่เห็นว่าจำเป็นเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย และเป็นการคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคมไปในขณะเดียวกัน การปล่อยชั่วคราวจึงควรอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

บทที่ 3

การปล่อยชั่วคราวตามหลักกฎหมายไทยและหลักกฎหมายต่างประเทศ

ในบทนี้จะได้ทำการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตามหลักกฎหมายของประเทศไทยและของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่มีแนวความคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยหลักทรัพย์สิน (Money bail system) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้หลักประกันและหาแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายต่อไป

1. การปล่อยชั่วคราวตามหลักกฎหมายของประเทศไทย

1.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

1.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

การให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยการปล่อยชั่วคราวได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) การจำกัดสิทธิเสรีภาพ

มาตรา 29 บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งต้องกระทำภายใต้หลักเกณฑ์แห่งบทบัญญัติของกฎหมาย ต้องเป็นไปเพื่อการ

ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ต้องกระทำเท่าที่มีความจำเป็นและต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น เพื่อป้องกันมิให้รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

2) ความเสมอภาค

มาตรา 30 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน...การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง...สถานะของบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม...จะกระทำมิได้”

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Equality before the law) เป็นหลักการที่ผู้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นใคร มีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร ก็จะต้องถูกดำเนินคดีและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอภาค ดังนั้น การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวตามหลักความเสมอภาค เจ้าพนักงานหรือศาลจึงไม่ควรยึดติดกับหลักประกันมากเกินไป เพราะจะก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคทางกฎหมายของบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีย่อมมีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวน้อยกว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี

3) สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย...”

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือ มีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ...การกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ”

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการใช้อำนาจของรัฐจับกุมและคุมขังบุคคลที่จะกระทำมิได้ต่อเมื่อมีคำสั่งหรือหมายของศาลเท่านั้น หรือ มีเหตุอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า เป็นต้น แต่ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกจับหรือถูกควบคุมโดยชอบด้วยกฎหมาย การปล่อยชั่วคราวก็จะเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยควรจะได้รับ อิสรภาพจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ

4) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา 39 บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องของสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ (Presumption of innocence) เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม สอดคล้องกับหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและจากหลักการดังกล่าวการปฏิบัติต่อบุคคลที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในด้านต่างๆ รวมถึงการได้รับการปล่อยชั่วคราวด้วย

มาตรา 40 (7) บัญญัติว่า “ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความและการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว”

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องการรับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้มีสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี โดยการปล่อยชั่วคราวจะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังตามคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือศาล เมื่อเห็นว่ามีความจำเป็นต้องควบคุมหรือขังไว้ เพราะหากไม่มีความจำเป็นแล้ว เช่น เป็นคดีที่มีความผิดเล็กน้อย ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีพฤติการณ์หลบหนี ไม่มีเหตุที่จะไปก่อภัยอันตรายประการหรือไม่มีเหตุที่จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน เป็นต้น ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับการปล่อยตัวไปโดยไม่ต้องมีการปล่อยชั่วคราวแต่อย่างใด

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะได้ถูกยกเลิกไปและได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 ก็ตาม แต่ตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวก็ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้เช่นกัน ทั้งนี้ ตามมาตรา 4 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยรับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”

1.1.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะ 5 หมวด 3 การปล่อยชั่วคราว ตั้งแต่มาตรา 106 ถึง มาตรา 119 ทวิ ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 โดยเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับในการปล่อยชั่วคราว ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล

การปล่อยชั่วคราวจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญา และมีการจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้แล้วประกอบกับมีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้ในอำนาจของรัฐเพื่อดำเนินคดีและเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานอันจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดีและเป็นหลักประกันว่าจะมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการลงโทษตามคำพิพากษา สำหรับการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยแบ่งออกได้ดังนี้

(1) การควบคุมตัวในชั้นเจ้าพนักงาน มาตรา 87 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ว่า ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์ ในความผิดลหุโทษจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น และจะควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง ดังนั้น ในชั้นเจ้าพนักงานการควบคุมตัวต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับ

(2) การควบคุมตัวในชั้นศาลกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เกินกำหนดเวลา 48 ชั่วโมง เพื่อทำการสอบสวนหรือฟ้องคดี ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอออกหมายจับผู้ต้องหานั้นไว้ ซึ่งศาลต้องสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ นอกจากนี้ศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณา ซึ่งหากศาลเห็นว่ามีความจำเป็นก็จะอนุญาตให้ออกหมายจับผู้ต้องหาไว้ แต่หากไม่มีความจำเป็นก็จะปล่อยตัวผู้ต้องหาไป (มาตรา 87 วรรคสาม) นอกจากนี้การควบคุมตัวจำเลยในชั้นศาลอาจเกิดขึ้นในกรณีที่พนักงานอัยการนำตัวจำเลยมาศาลในวันยื่นคำฟ้อง (มาตรา 165 วรรคแรก ประกอบมาตรา 162 วรรคหนึ่ง (2)) และมีเหตุให้ศาลต้องออกหมายจับจำเลยไว้ (มาตรา 71)

ดังนั้น เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการดำเนินคดีก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพชั่วคราวตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการที่นำมาใช้เพื่อผ่อนคลายการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังรายละเอียดที่จะได้กล่าวต่อไป

1) การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้สามารถขอให้ปล่อยชั่วคราวได้ทั้งในชั้น

สอบสวนและในชั้นศาล โดยกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อเจ้าพนักงานหรือศาล (มาตรา 106) ดังนี้

(1) ในชั้นสอบสวนเมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี

(2) ในชั้นศาล เมื่อผู้ต้องหาถูกขังตามหมายศาลและยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลให้ยื่นต่อศาลนั้น และเมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้วให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น สำหรับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล หากเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหามาขออำนาจศาล เพื่อฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน เมื่อศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนแล้ว หากต่อมาได้มีการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ศาลก็จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต่อเนื่องไปโดยใช้หลักประกันที่วางไว้ต่อศาลแล้ว

เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์ หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น ในกรณีที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวให้ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาต มิฉะนั้นให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี เมื่อส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้นหรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณีก็ได้ ในกรณีที่ยื่นต่อศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

2) ประเภทของการปล่อยชั่วคราว

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แบ่งการปล่อยชั่วคราวออกเป็น 3 กรณี คือ

(1) การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน คือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวโดยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานตัวหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกเท่านั้น (มาตรา 111) โดยไม่ต้องทำสัญญาประกันและไม่ต้องมีหลักประกันแต่อย่างใด ซึ่งการปล่อยชั่วคราวในกรณีเช่นนี้จะใช้บังคับเฉพาะความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี (มาตรา 110 วรรคสอง) และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาตามนัดหรือหมายเรียกหรือหลบหนีไปจะไม่ถือว่าเป็นการผิดสัญญาประกันเพราะไม่มีการทำสัญญาประกัน¹²

¹² กุศล บุญเย็น. (2541). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ นิติบรรณาการ หน้า 126.

(2) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวโดยให้ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกัน และต้องปฏิบัติตามหมายนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล หากมีการผิดสัญญาประกันผู้ประกัน หรือผู้เป็นหลักประกันจะจ่ายเงินตามจำนวนที่ระบุไว้ (มาตรา 112) ซึ่งการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันสามารถบังคับได้กับคดีทุกคดี โดยเฉพาะการปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป กฎหมายบังคับว่าต้องมีประกัน (มาตรา 110 วรรคหนึ่ง)

(3) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวโดยให้ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกัน และต้องมีหลักประกันมาวางหรือมาเป็นประกันตามที่เจ้าพนักงานหรือศาลกำหนด หากมีการผิดสัญญาประกันผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันจะจ่ายเงินตามจำนวนที่ระบุไว้ ถ้าหากไม่ชำระเงินก็จะถูกบังคับคดีกับหลักประกันที่นำมาวางไว้ต่อไป การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้ว่าให้ใช้บังคับกับคดีประเภทใดไว้ โดยเฉพาะ ดังนั้น จึงเป็นดุลพินิจของผู้สั่งประกันที่จะเป็นผู้พิจารณาว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่

3) หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดหลักประกันสำหรับการปล่อยชั่วคราวไว้ 3 ชนิด (มาตรา 114) คือ

- (1) มีเงินสดมาวาง
- (2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง
- (3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 110 วรรคสาม) กำหนดให้การเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานหรือศาลจะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี

4) หลักเกณฑ์การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

การส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานและศาลต้องรีบสั่งอย่างรวดเร็วโดยผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว (มาตรา 107)

การวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานหรือศาลจะต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 108 และการสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้อเมื่อ

มีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งตามมาตรา 108/1 ดังนั้น การวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว จึงต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ของทั้งสองมาตราประกอบกันดังนี้

(1) ความหนักเบาแห่งข้อหา (มาตรา 108 (1)) คือ ข้อหาหรือฐานความผิด ที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาหรือที่จำเลยถูกฟ้องนั้น เป็นความผิดเล็กน้อยหรือเป็นความผิดที่ร้ายแรงมี อัตราโทษสูง เช่น ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 291 กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือความผิดฐาน ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 (4) ซึ่งกฎหมาย กำหนดอัตราโทษถึงขั้นประหารชีวิต เป็นต้น

(2) พยานหลักฐานที่ปรากฏมีเพียงใด (มาตรา 108 (2)) คือ ต้องพิจารณา จากพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนได้ทำการรวบรวม หรือจากการที่ได้สืบพยานหลักฐานไป แล้ว โดยดูว่าพยานหลักฐานในสำนวนมีเพียงพอที่จะชี้ให้เห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำ ความผิดหรือไม่ เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้มีการยึดยาเสพติดของกลางไว้หรือไม่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกจับพร้อมกับทรัพย์ของกลางหรือไม่ เป็นต้น

(3) พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร (มาตรา 108 (3)) คือ การกระทำ ความผิดมีผู้เกี่ยวข้องหลายคนหรือไม่ มีมูลเหตุจูงใจมาจากอะไร มีการวางแผนแบ่งหน้าที่กัน กระทำความผิดหรือไม่ หรือเป็นการกระทำความผิดเดียวหรือหลายกรรม เพราะพฤติการณ์ในการ กระทำความผิดที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อการปล่อยชั่วคราวที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น ความผิดฐาน ชิงทรัพย์โดยใช้ยานพาหนะย่อมมีแนวโน้มที่จะไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมากกว่าความผิดฐานลัก ทรัพย์เพียงเล็กน้อย เป็นต้น

(4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด (มาตรา 108 (4)) คือ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ขอประกันตนเองต้องพิจารณาจากฐานะทางหน้าที่การงานหรือ ทางสังคม หรือหากผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องเป็นผู้ขอประกันต้องพิจารณาว่ามีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา หรือจำเลยอย่างไร เนื่องจากเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้ว ผู้ขอประกัน ดังกล่าวสามารถที่จะนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาตามกำหนดนัดได้หรือไม่ เช่น ผู้ขอประกันที่เป็น บิดามารดาย่อมมีความน่าเชื่อถือที่สามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งตามกำหนดนัดมากกว่าผู้ ขอประกันที่เป็นเพื่อนหรือเป็นเพียงคนรู้จักกันเท่านั้น เป็นต้น

สำหรับหลักประกันความน่าเชื่อถืออยู่ที่ว่าเมื่อมีการผิดสัญญาประกัน สามารถบังคับคดีกับหลักประกันดังกล่าวเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามสัญญาประกันได้ง่ายมากน้อย เพียงใดหรือหลักประกันนั้นมีคุณค่ากับผู้ต้องหาหรือจำเลยมากน้อยเพียงใด เช่น หลักประกันที่เป็น เงินสด เงินฝากธนาคาร หรือสลากออมทรัพย์ ย่อมเป็นหลักประกันที่น่าเชื่อถือเนื่องจากมีมูลค่า

แน่นอนไม่ต้องนำออกขายทอดตลาดเหมือนดังเช่นหลักประกันที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือหลักประกันเป็นบ้าน ที่อยู่อาศัยของครอบครัวผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีคุณค่ามากกว่าที่วางเปล่า ไม่มีสิ่งปลูกสร้างใดๆ เป็นต้น

(5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ (มาตรา 108 (5)) คือ ต้องพิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่ หรือประกอบอาชีพที่มีสถานประกอบการแน่นอนหรือไม่ เพราะหากว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นบุคคลที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่ได้ประกอบอาชีพที่มีสถานประกอบการแน่นอน ย่อมมีเหตุอันควรเชื่อว่าเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวไปแล้วอาจจะหลบหนี จึงมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจระหว่างการพิจารณาคดี

(6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ (มาตรา 108 (6)) คือ ต้องพิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้มีอิทธิพล เป็นนักเลง หรือเป็นผู้กว้างขวางที่อาจจะมีการข่มขู่พยานหรือไปทำลายหรือทำร้ายพยานหรือไม่ เพราะหากปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้มีอิทธิพล เป็นนักเลง หรือเป็นผู้กว้างขวาง อาจจะต้องสั่งให้คนของตนไปกระทำการอย่างใด ๆ กับพยานหลักฐานเพื่อให้ตนหลุดพ้นจากการถูกดำเนินคดีหรือการลงโทษตามกฎหมายได้

(7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับฟังประกอบการวินิจฉัยได้ (มาตรา 108 (7)) คือ เนื่องจากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหายเป็นผู้ที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าได้กระทำความผิดทางอาญาและมีเหตุที่ศาลต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างการพิจารณาคดี เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหมายจับมาเป็นเวลานาน หรือความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดมีเป็นจำนวนมาก หรือมีผู้ได้รับความเสียหายหลายราย เป็นต้น ซึ่งศาลรับฟังคำคัดค้านประกอบการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้

นอกจากนี้เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาล อาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้ (มาตรา 108 วรรคสอง)

สำหรับการจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี (มาตรา 108/1 (1)) ต้องพิจารณาถึงความหนักเบาแห่งข้อหาพยานหลักฐานที่ปรากฏมีเพียงใด พฤติการณ์แห่งคดี และผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 (1) (2) (3) และ (5) เนื่องจากความหนักเบา

แห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏมีเพียงใด พฤติการณ์แห่งคดี หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่จะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีแนวโน้มที่จะหลบหนีหรือไม่

ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (มาตรา 108/1(2)) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น (มาตรา 108/1 (3)) หรือการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล (มาตรา 108/1 (5)) ต้องพิจารณาถึงภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ และคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 (6) และ (7) เนื่องจากภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่และคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหายจะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีแนวโน้มที่จะไปข่มขู่พยาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นให้เสียหายแก่รูปคดี หรือจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาลหรือไม่

ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ (มาตรา 108/1 (4)) ต้องพิจารณาถึงการเชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 (4) เนื่องจากการเชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด จะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือได้

คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว (มาตรา 108/1 วรรคสอง)

5) การกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว

ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น (มาตรา 108 วรรคสาม)

นอกจากนี้หากมีการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย จะต้องนำไปประกอบกับการพิจารณาเรียกหลักประกันด้วย (มาตรา 110 วรรคสาม) ดังนั้นหากเจ้าพนักงานหรือศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแล้ว ก็อาจจะไม่ต้องเรียกหลักประกันหรือเรียกหลักประกันน้อยลงก็ได้

๖) การขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยใช้หลักประกันเดิม

เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวสามารถกระทำได้ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ดังนั้น เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับความสะดวก รวดเร็ว ในการปล่อยชั่วคราวกฎหมายจึงได้มีการบัญญัติให้สามารถนำหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมาเป็นหลักประกันในชั้นศาลต่อไปได้ โดยที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ต้องถูกควบคุมหรือขังระหว่างรอการถอนหลักประกันเดิมและไม่ต้องหาหลักประกันใหม่ เป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ดังนี้

มาตรา 113/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนโดยมีการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นเป็นประกันไม่ว่าต่อพนักงานสอบสวน หรือ พนักงานอัยการและยังไม่ได้รับคืน หากผู้ต้องหาหรือจำเลยประสงค์จะขอปล่อยชั่วคราวต่อไป ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับอาจยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี โดยขอให้ถือเอาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นหลักประกันต่อไปก็ได้ เมื่อพนักงานอัยการหรือศาลเห็นสมควรแล้วอาจมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยถือว่าเงินสดหรือหลักทรัพย์ดังกล่าวนั้นเป็นหลักประกันในชั้นพนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณีก็ได้ ให้พนักงานอัยการหรือศาลนั้นแจ้งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ให้ส่งหลักประกันเช่นว่านั้นต่อพนักงานอัยการหรือศาลภายในระยะเวลาที่พนักงานอัยการ หรือศาลเห็นสมควร

ในกรณีปล่อยชั่วคราวโดยมีบุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ หากบุคคลเช่นว่านั้นร้องขอ พนักงานอัยการหรือศาลอาจถือเอาบุคคลนั้นเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวต่อไปก็ได้ กรณีเช่นว่านี้พนักงานอัยการหรือศาลจะแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ส่งเอกสารเกี่ยวกับการประกันภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร”

อย่างไรก็ดีแม้ว่ามาตรา 113/1 จะบัญญัติให้สามารถนำหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่วางไว้ในชั้นสอบสวนไม่ว่าต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการและยังไม่ได้รับคืน มาใช้เป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวจำเลยระหว่างพิจารณาต่อไปก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติยังประสบปัญหาหลายประการเนื่องจากผู้ที่มีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวมีหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานต่างมีอำนาจในการปล่อยชั่วคราวโดยเฉพาะไม่มีความต่อเนื่องกัน มีการออกระเบียบข้อบังคับในการปล่อยชั่วคราวขึ้นใช้ในหน่วยงานของตน ทำให้กระบวนการในการปล่อยชั่วคราวระหว่างหน่วยงานไม่ต่อเนื่องเป็นกระบวนการเดียวกัน

7) ความผูกพันตามสัญญาประกัน

เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวสามารถกระทำได้ในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล โดยจะต้องมีการทำสัญญาประกันต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี ความผูกพันตามสัญญาประกันจึงแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) สัญญาประกันชั้นสอบสวน

การปล่อยชั่วคราวในชั้นเจ้าพนักงาน คือ ชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี สัญญาประกันย่อมมีผลผูกพันจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างพิจารณาหรือศาลมีคำสั่งประทับฟ้อง แต่มิให้เกินสามเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องไม่เกินหกเดือน ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 113 บัญญัติว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสั่งปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าจะมิประกันหรือมิประกันและหลักประกันหรือไม่ การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ใช้ได้ระหว่างการสอบสวนหรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือจนถึงศาลประทับฟ้อง แต่มิให้เกินสามเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจทำการสอบสวนได้เสร็จภายในกำหนดสามเดือนจะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกินสามเดือนก็ได้แต่มิให้เกินหกเดือน

เมื่อการปล่อยชั่วคราวสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปให้ส่งผู้ต้องหามาศาลและให้นำบทบัญญัติ มาตรา 87 วรรคสี่ถึงวรรคเก้ามาใช้บังคับ”

ดังนั้น แม้พนักงานสอบสวนจะมีความเห็นไม่ฟ้องผู้ต้องหาหรือพนักงานอัยการ มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ก่อนที่จะครบกำหนดเวลาตามสัญญาประกัน สัญญาประกันดังกล่าวก็ยังมีผลใช้บังคับอยู่ไม่ถูกยกเลิกไป¹³ แต่หากว่าระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวระหว่างสอบสวนดังกล่าวสิ้นสุดลงแล้วถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปให้ส่งผู้ต้องหามาศาลและให้นำบทบัญญัติ มาตรา 87 วรรคสี่ ถึงวรรคเก้ามาใช้บังคับ

(2) สัญญาประกันชั้นศาล

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ว่าสัญญาประกันชั้นศาลจะมีผลผูกพันจนถึงเมื่อใดจึงขึ้นอยู่กับข้อความหรือข้อสัญญาที่ทำไว้¹⁴ แต่เมื่อ

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1072/2491.

¹⁴ กุศล บุญเย็น. (2537). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ หน้า 141.

พิจารณาวัตถุประสงค์ของการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดี เห็นได้ว่าสัญญาประกันชั้นศาลย่อมสิ้นความผูกพันเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยมาปรากฏตัวต่อศาลและการที่จะต้องบังคับโทษหมดสิ้นไป เช่น ศาลมีคำสั่งจำคุก¹⁵ หรือศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป¹⁶

8) การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหรือจะหลบหนีระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวผิดสัญญาประกันเนื่องจากหลบหนีหรือมีพฤติการณ์ที่แสดงว่าจะหลบหนี และนายประกันพบเห็นการกระทำดังกล่าวอาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ แต่ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง (มาตรา 117) ซึ่งเป็นอำนาจของนายประกัน โดยไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลออกหมายจับเพื่อให้พนักงานตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหรือจะหลบหนี¹⁷ แต่ถ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบเห็นการกระทำดังกล่าวเองก็มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เช่นกันแม้ว่าไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาล เนื่องจาก เป็นอำนาจจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (4)

1.2 การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน

1.2.1 การปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน

การปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนนอกจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังได้มีการกำหนดไว้ตามระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ในลักษณะที่ 8 การปล่อยชั่วคราว มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) หลักการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราว คือ การอนุญาตให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาพ้นจากการถูกควบคุมของเจ้าพนักงานชั่วคราวหนึ่งที่มีกำหนด

โดยให้พนักงานสอบสวนพึงระลึกเสมอว่าเมื่อมีการจับกุมบุคคลใดเป็นผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาแล้ว เป็นสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่จะร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างสอบสวน “โดยให้ถือเป็นหลักว่าผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่มีเหตุจำเป็นต้องควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นก็ให้ระบุเหตุผลให้ครบถ้วนและชัดเจน”

¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1787/2494.

¹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 904/2513 (ป).

¹⁷ คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 649/2518.

เมื่อผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนผู้สอบสวนคดีนั้นหรือพนักงานสอบสวนเวรหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ รับคำร้องและเป็นผู้สัญญาประกัน พิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวและต้องพิจารณาสั่งให้เสร็จโดยเร็วนับแต่รับคำร้อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ไม่อาจสั่งการ ได้ก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นไว้ในคำร้องแล้วรีบเสนอคำร้องพร้อมด้วยสัญญาประกัน และบันทึกเสนอสัญญาประกันไปยังผู้มีอำนาจสั่งโดยเร็ว ในการนี้ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งการภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง โดยให้ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) การปล่อยชั่วคราวของตำรวจนครบาลและตำรวจภูธร และหน่วยงานอื่น

ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับตัวไว้ควบคุม หัวหน้าหน่วยงาน มีอำนาจพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวได้สำหรับคดีอาญาทั้งปวง ในกรณีที่มีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คำสั่งนั้นเป็นอันเด็ดขาด แต่ถ้าเห็นควรมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องระบุเหตุผลไว้ในคำร้องและบันทึกเสนอสัญญาประกัน โดยชัดเจน และให้รีบเสนอคำร้องพร้อมด้วยความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงผู้บังคับการแล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาสั่ง คำสั่งนั้นเป็นอันเด็ดขาด

เว้นแต่ คดีความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร และคดีที่มีเหตุอันสมควร และสั่งไว้เป็นการเฉพาะ ให้อยู่ในอำนาจของผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติขึ้นไป ทั้งนี้ ให้ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวสำหรับคดีอาญาทั้งปวง

(2) ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวแจ้งผลการสั่งคำร้องให้ผู้ยื่นคำร้องทราบโดยเร็ว

กรณีอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ก่อนปล่อยตัวผู้ต้องหาให้ลงรายงานประจำวันไว้โดยให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวลงลายมือชื่อไว้ในรายงานประจำวันด้วย ส่วนการแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ให้ลงรายงานประจำวันไว้โดยให้ผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวลงลายมือชื่อไว้ในรายงานประจำวันด้วย

(3) ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือหัวหน้างาน กำหนดลำดับอาวุโสไว้ตามข้อกำหนด ก.ตร. ว่าด้วยการกำหนดลำดับอาวุโสของข้าราชการตำรวจในการรักษาราชการแทน โดยให้ปีประกาศไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ชัด เพื่อให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราว

2) หลักการพิจารณาว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่มีประกัน

เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวได้ ให้พิจารณาต่อไปว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่มีประกัน โดยให้พิจารณาถึงความร้ายแรง

แห่งข้อหา สาเหตุและพฤติการณ์การกระทำความผิด รวมถึงบุคลิกลักษณะนิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติการกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมของผู้ต้องหา

กรณีมีความจำเป็นและสมควรที่จะปล่อยชั่วคราวโดยต้องมีประกันให้ กำหนดวงเงินประกันให้เหมาะสมกับข้อหาและสภาพแห่งคดีรวมทั้งแนวโน้มที่ผู้ต้องหาจะหลบหนี และหากต้องเรียกหลักประกันก็ให้พิจารณาว่าหลักประกันนั้นคุ้มกับวงเงินประกันที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คำนึงถึงความน่าเชื่อถือของผู้ขอประกัน หลักประกัน และฐานะของผู้ต้องหาประกอบด้วย

3) การกำหนดวงเงินประกัน

การกำหนดวงเงินประกันในชั้นพนักงานสอบสวนมีหลักเกณฑ์ เช่นเดียวกับการกำหนดวงเงินประกันในชั้นศาล ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยใน คดีอาญา พ. ศ. 2548 ดังนี้

ในคดีความผิดหุ โทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้ปล่อยชั่วคราว โดยไม่ต้องมีประกัน หากจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษ ปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น

ในคดีความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีอัตราโทษปรับสูงไม่ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตามจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลักประกันก็ได้ แต่ไม่ควรกำหนดวงเงินให้เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้นและไม่ว่ากรณีใดต้องไม่กำหนดวงเงินประกันหรือหลักประกัน ให้สูงเกินอัตราโทษปรับขั้นสูง เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี อาจจะใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรที่จะตั้งเป็นอย่างอื่น ก็ให้ระบุเหตุนั้นไว้โดยชัดเจน

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินควรแก่กรณี

ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งคดีมิได้มีลักษณะเป็นพิเศษอย่างอื่น การกำหนดวงเงินประกันให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(ก) คดีที่มีโทษจำคุกแต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุก รวมอยู่ด้วยให้กำหนดวงเงินประกันโดยถือเกณฑ์ไม่เกิน 20,000 บาท ต่อระวางโทษจำคุก 1 ปี ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ

(ข) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 600,000 บาท

(ค) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 800,000 บาท
คดีที่มีหลายข้อหาไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทหรือความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวงเงินประกัน

ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องหลายคดีต่อศาลเดียวกัน ไม่ว่าจะถูกฟ้องพร้อมกันหรือต่างเวলাกันศาลอาจกำหนดวงเงินประกันในแต่ละคดีให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ใช้หลักประกันร่วมกันก็ได้ แต่วงเงินประกันรวมสำหรับทุกคดีต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์ตามข้อ (ก) – (ค)

ในกรณีที่ผู้ขอประกันเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรส หรือผู้ขอประกันใช้หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดีเป็นหลักประกันหรือกรณีความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความจำใจหรือด้วยความยากจน จะกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้

หากผู้ขอประกันซึ่งเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรส เป็นผู้ใช้เงินสดหรือหลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นของผู้ขอประกันที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดีเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้ผู้ขอประกันวางเงินสดหรือหลักทรัพย์นั้นเพียงจำนวนร้อยละยี่สิบจากจำนวนวงเงินประกันที่ศาลกำหนดก็ได้

ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นหญิงมีครรภ์หรือมีบุตรอายุไม่เกิน 3 ปี อยู่ในความดูแลหรือเป็นผู้เจ็บป่วย ซึ่งถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือเป็นผู้พิการหรือสูงอายุ ซึ่งโดยสภาพร่างกายหรือจิตใจอาจเกิดความทุกข์ยากลำบากเกินกว่าปกติในระหว่างต้องขังให้ใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีหลักประกันหรือกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ

อย่างไรก็ตามมีคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 80/2551 เรื่องการกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกันและการใช้บุคคลเป็นประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ลงวันที่ 30 มกราคม 2551 ได้กำหนดว่าเพื่อให้การเรียกประกันหรือหลักประกันผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนให้มีความเหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งคดีและไม่สร้างภาระแก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในการที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวจนเกินควรแก่กรณี สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้วางแนวทางเกี่ยวกับการกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

โดยการกำหนดวงเงินประกันเป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ. 2549 ที่บัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ กำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับประธานศาลฎีกา ดังนั้น ในทางปฏิบัติการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนการกำหนดวงเงินประกันจึงไม่เท่ากับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล

4) หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว มี 3 ชนิด คือ

(1) มีเงินสดมาวาง โดยให้ใช้เงินตราของรัฐบาลไทยเท่านั้น

(2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง ได้แก่

ที่ดินมีโฉนด ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือห้องชุด โดยมีต้นฉบับโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือหนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด และหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาแสดง หากจะนำสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมาเป็นหลักประกันด้วยก็ต้องแสดงสำเนาทะเบียนบ้าน และหนังสือประเมินราคาส่งปลูกสร้างที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย

หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดมูลค่าที่แน่นอนได้ เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ใบรับเงินฝากประจำธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เชื่อกที่ธนาคารเป็นผู้ส่งจ่ายหรือรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกัน และหนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัยเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น ทั้งนี้ในกรณีที่มีข้อสงสัยให้ตรวจสอบเพื่อขอคำยืนยันจากธนาคารหรือบริษัทประกันภัยที่ออกหนังสือรับรองนั้น

เมื่อทำสัญญาประกันแล้ว ให้มีหนังสืออาัยดไปยังสำนักงานที่ดิน สำนักงานเขต หรืออำเภอ หรือธนาคารแล้วแต่กรณีทันที เมื่อสัญญาประกันสิ้นสุด ให้รีบคืนหลักประกันและแจ้งยกเลิกการอาัยดโดยเร็ว ในกรณีที่ใช้นหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยเป็นหลักประกันให้แจ้งจำนวนวงเงินประกันในสัญญาประกันให้บริษัทประกันภัยทราบด้วย

นอกจากนี้อาจเป็นหลักประกันอื่นที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติทำความตกลงกับหน่วยงานอื่นได้

(3) มีบุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์

กรณีใช้บุคคลเป็นหลักประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวให้พนักงานสอบสวนถามผู้ขอประกันว่าเคยประกันใครมาก่อนหรือไม่ ถ้าเคยประกันด้วยหลักทรัพย์เท่าใด พร้อมทั้งให้บันทึกไว้ในคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวให้ผู้ขอประกันลงนามไว้ โดยแจ้งให้ผู้ขอประกันทราบว่าถ้าไม่เป็นความจริงจะถูกดำเนินคดีในข้อหาแจ้งความเท็จ

บุคคลผู้ขอประกันจะต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน เช่น เป็นข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐ ประเภทอื่นๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมืองและทนายความ และเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกัน โดยทางสมรส หรือบุคคลที่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้องหรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่เห็นสมควรให้ประกันได้

โดยให้ผู้ขอประกันยื่นคำร้องด้วยตนเองและแสดงหนังสือรับรองจากต้นสังกัดหรือนายจ้างหรือหลักฐานอื่นที่เชื่อถือได้ และหากผู้ขอประกันมีคู่สมรสให้แสดงหลักฐานการยินยอมของคู่สมรสด้วย ในกรณีฉุกเฉินไม่อาจเสนอหนังสือรับรองได้ทันทีผ่อนผัน โดยแสดงหลักฐานอื่น เช่น บัตรประจำตัวที่แสดงฐานะเช่นนั้น และให้นำหนังสือรับรองและหนังสือยินยอมมาแสดงภายหลัง โดยให้ทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน 10 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การอนุญาตให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้ แต่หากวงเงินประกันมียอดสูงกว่าวงเงินที่ผู้ประกันมีสิทธิประกันได้ อาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอ กับวงเงินประกันนั้นได้ หรืออาจให้มีผู้ขอประกันหลายคนร่วมกันทำสัญญาประกันโดยใช้วงเงินของแต่ละคนรวมกันได้ และหากผู้ขอประกันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงานก็ให้คงมีสิทธิประกันต่อไป โดยพนักงานสอบสวนอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้หาหลักประกันเพิ่มหรือดีกว่าเดิมได้

กรณีผู้ขอประกันเป็นนิติบุคคล หากกรรมการ ผู้แทน ตัวแทน หุ่นส่วน พนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหา ให้ทำสัญญาประกันได้ในวงเงินตามที่เห็นสมควรเป็นรายกรณีไป และอาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นตามจำนวนที่เห็นสมควรเพิ่มเติมด้วยก็ได้ โดยจะต้องแสดงหนังสือรับรองการจดทะเบียนและหลักฐานแสดงฐานะการเงินและผู้มีอำนาจทำการแทน ในกรณีฉุกเฉินไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ทันทีผ่อนผัน โดยแสดงสำเนาเอกสารดังกล่าวและให้นำต้นฉบับเอกสารมาแสดงภายหลัง

กรณีที่ส่วนราชการเป็นผู้ขอประกันตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการและลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญา พ.ศ. 2528 เป็นผู้ขอให้ปล่อยชั่วคราวหากจำนวนเงินที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองหรือคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเพียงพอแล้ว ควรถือว่าหนังสือรับรองหรือคำร้องนั้นเป็นหลักประกันที่น่าเชื่อถือได้

กรณีที่ผู้ต้องหาทำสัญญาประกันตนเอง หากผู้ต้องหาเป็นพนักงานหรือผู้ประกอบการ วิชาชีพ เช่น แพทย์ เภสัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน หรือผู้ประกอบการวิชาชีพอื่นตามที่พนักงานสอบสวนเห็นสมควรให้ประกันได้ และการ

กระทำที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพ นั้น ให้ผู้ต้องหาทำสัญญาประกันตนเองได้ในวงเงินไม่เกิน 15 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน

5) ผลของสัญญาประกันในชั้นพนักงานสอบสวน

สัญญาประกันในชั้นพนักงานสอบสวนให้ใช้ตามแบบท้ายระเบียบนี้ เมื่อพนักงานสอบสวนอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ใช้ได้ระหว่างการสอบสวน หรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือศาลสั่งประทับฟ้อง แต่มิให้เกินสามเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจทำการสอบสวนได้เสร็จภายใน กำหนดสามเดือน จะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกินสามเดือนก็ได้ แต่มิให้เกินหกเดือน ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุจำเป็นดังกล่าวให้ปรากฏไว้ในสำนวนการสอบสวน เมื่อการปล่อยชั่วคราว สิ้นสุดลงแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปให้ส่งผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขัง ต่อศาล

ในกรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นพนักงานอัยการก็ตาม เมื่อพ้นกำหนดหกเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว หากยังมีได้มีการขอให้ศาลควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปในระหว่างการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 113 ประกอบมาตรา 87 ให้ถือว่าสัญญาประกันตัวสิ้นสุดลงเป็นผลให้ความรับผิดชอบตาม สัญญาประกันหมดไป พนักงานสอบสวนซึ่งยึดหลักทรัพย์ที่เป็นประกันไว้จะต้องคืนหลักประกัน ให้แก่ผู้ที่ควรรับไปและเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายในกรณีอาจมีการบังคับตามสัญญาประกัน โดยมีการผิดสัญญาประกันในระหว่างที่สัญญาประกันยังไม่ระงับ การจะพิจารณาคืนหลักประกันให้แก่ นายประกันให้พนักงานสอบสวนติดต่อประสานงานกับพนักงานอัยการ โดยได้รับแจ้งเป็นหนังสือจาก พนักงานอัยการก่อน

6) การใช้หลักประกันเดิมในชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันในชั้นพนักงาน อัยการหรือในชั้นศาล

ในกรณีมีการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานอัยการหรือศาล โดยใช้ หลักประกันเดิมชั้นพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณี ให้พนักงานสอบสวนส่งหลักประกันหรือเอกสารเกี่ยวกับการประกันต่อพนักงานอัยการ หรือศาล ภายในระยะเวลาที่พนักงานอัยการหรือศาลกำหนด

7) การพิจารณากรณีผิดสัญญาประกัน

ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกัน โดยมีการบังคับให้ชำระค่าปรับและ ดอกเบี้ยนับแต่วันผิดนัด ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้ากลุ่มงานสอบสวนหรือสารวัตรหัวหน้า

หน่วยงานแจ้งให้นายประกันจัดการชำระเบี้ยปรับพร้อมดอกเบี้ยภายในสิบห้าวันนับแต่วันผิดสัญญา ถ้านายประกันของดหรือลดค่าปรับ ให้พนักงานสอบสวนเสนอขออนุมัติไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หากนายประกันไม่ชำระเบี้ยปรับหรือมีข้อโต้แย้งประการใด เมื่อเห็นว่าจำเป็นต้องดำเนินการฟ้องศาลแล้ว ให้คำนวณค่าฤชาธรรมเนียมศาลก่อนว่าจะต้องใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่าใด คดีที่จะฟ้องนั้นมีทางได้เปรียบหรือนายประกันสามารถที่จะใช้เบี้ยปรับและค่าฤชาธรรมเนียมหรือมีหลักทรัพย์พอที่จะยึดชดใช้เบี้ยปรับและค่าฤชาธรรมเนียมได้หรือไม่ เสนอตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อจะพิจารณาสั่งการในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมและดำเนินการต่อไป

เมื่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้สั่งให้ดำเนินการฟ้องนายประกันเพื่อบังคับใช้เบี้ยปรับและศาลได้พิพากษาอย่างไรแล้ว หากพนักงานสอบสวนจะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปหรือไม่อุทธรณ์ไม่ฎีกา ให้เสนอขออนุมัติสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หากนายประกันหรือจำเลยเสนอทำความตกลงหรือประนีประนอม ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนรับข้อตกลงหรือยอมประนีประนอมก่อนได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นอันขาด

1.2.2 การปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานอัยการ

การปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานอัยการนอกจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังได้มีการกำหนดไว้ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 โดยกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ในหมวดที่ 2 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่วนที่ 1 การปล่อยชั่วคราว ตั้งแต่ข้อ 32 ถึง ข้อ 40 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) หลักการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวทั่วไป

เมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาและได้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการแล้ว หากผู้ต้องหาหรือผู้มิประโยชน์เกี่ยวข้องได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานอัยการ หัวหน้าพนักงานอัยการในฐานะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาจะต้องพิจารณาโดยไม่ชักช้า ตามระเบียบฯ ข้อ 33 วรรคหนึ่ง โดยต้องพิจารณาถึงหลักการในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามระเบียบฯ ข้อ 32 ที่กำหนดไว้ว่า “การกระทำของรัฐที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐจะกระทำได้ต่อเมื่อกรณีมีความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น...” และพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ขัดแย้งกัน หากเห็นว่าสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาจะถูกกระทบเกินความจำเป็นหรือเกินสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นว่าไม่มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อ

ว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือ ไม่มีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควรแล้ว พนักงานอัยการก็จะต้องปล่อยตัวบุคคลหรืออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามคำร้องขอเสมอ

ให้หัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้สั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว และจะต้องบันทึกเหตุผลในการสั่งไว้ให้ชัดเจน ในกรณีสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว พนักงานอัยการต้องแจ้งผลการพิจารณาพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว ตามระเบียบฯ ข้อ 33 วรรคสอง

สำหรับระยะเวลาในการส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ตามหนังสือเวียนของสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส 0045 (นย)/ว 157 ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2553 ได้กำหนดให้หัวหน้าพนักงานอัยการดำเนินการพิจารณาส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวให้แล้วเสร็จภายใน 20 นาที นับแต่รับคำร้อง เว้นแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควรไม่อาจดำเนินการตามระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาเป็นไม่เกิน 30 นาที นับแต่คำร้องโดยแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ขอประกันทราบด้วย

2) การปล่อยชั่วคราวในความผิดลหุโทษหรือความผิดอื่น ๆ

กรณีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือความผิดอื่นที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจควบคุมผู้ต้องหา แต่ให้ควบคุมในฐานะผู้ถูกจับเพียงเวลาที่ จะถามคำให้การและที่จะรู้ว่าตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาวงอยู่ที่ไหนเท่านั้น ดังนั้น พนักงานอัยการจะสั่งควบคุมผู้ต้องหาไม่ได้ เช่นนี้พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจทำสัญญาประกันในความผิดลหุโทษหรือความผิดดังกล่าวได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับทราบวันและเวลานัดเพื่อมาพบพนักงานอัยการตามกำหนด หากไม่ลงลายมือชื่อให้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน ตามระเบียบฯ ข้อ 33 วรรคสาม

3) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน

การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปีขึ้นไป พนักงานอัยการพึงตระหนักว่ากฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องหลักประกันเสมอไป

ในการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันต้องทำสัญญาประกันตามแบบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ในการกำหนดจำนวนเงินในสัญญาประกันหรือเรียกหลักประกัน พนักงานอัยการจะกำหนดจำนวนเงินหรือเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีได้ โดยให้พิจารณาข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 เป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจการปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย

นอกจากนี้ตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ. 2549 ได้กำหนดให้

การเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการกำหนดวงเงินประกัน โดยนำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ซึ่งออกตามความในมาตรา 110 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ โดยอนุโลม ทั้งนี้ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการกำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาดังกล่าว ดังนั้น การกำหนดวงเงินประกันในชั้นพนักงานอัยการจึงไม่เท่ากับในชั้นศาล

ถ้าพนักงานอัยการ ได้วินิจฉัยและมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวในกรุงเทพมหานคร ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานตำรวจที่จะจัดการแก่ผู้ต้องหาหรือเป็นคู่สัญญากับนายประกันตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 111 – 112 แล้วแต่กรณีแทนพนักงานอัยการ ส่วนจังหวัดอื่นเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ

หลักทรัพย์ตามมาตรา 114 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายความว่า หลักทรัพย์ทุกชนิด เช่น ที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง พันธบัตร สลากออมสิน ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและผู้จ่ายได้รับรองตลอดไป ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารหรือหนังสือรับรองของบริษัท ประกันภัยที่รับรองว่าจะชำระเงินตามจำนวนที่ระบุในสัญญาประกันแทนผู้ประกันในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น

โดยเฉพาะที่ดินซึ่งใช้เป็นหลักประกันนั้น ในการพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของพนักงานอัยการ ไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าหนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินมีการประทับตราของกรมที่ดินหรือไม่ แต่จะต้องมีกำหนดระยะเวลาว่าหนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินใช้ได้ถึง วัน เดือน และปีใด อันเป็นการให้ความสะดวกแก่ผู้ขอประกันและสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามในการตรวจสอบความถูกต้องในเบื้องต้นโดยทั่วไปของราคาที่ดินดังกล่าว สำนักงานอัยการควรประสานงานกับสำนักงานที่ดินจังหวัดเพื่อขอเอกสารบัญชีราคาประเมินที่ดินในแต่ละจังหวัดไว้ประจำทุกที่ทำการ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาหลักทรัพย์ที่ใช้ในการประกันตัวและป้องกันความผิดพลาดอีกชั้นหนึ่งด้วย

อนึ่ง การฝาก การจ่าย การถอนคืนเงินสดซึ่งเป็นหลักประกันให้ขึ้นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการนั้น ส่วนหนังสือสำคัญอย่างอื่น เอกสารสิทธิตามกฎหมายที่ดิน หรือเอกสารหลักทรัพย์อื่นให้เก็บรักษาไว้ในตู้নিরภัย หากไม่มีตู้নিরภัยให้เก็บรักษาไว้ในสถานที่ที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ตามระเบียบฯ ข้อ 33 วรรคสี่ถึงวรรคเจ็ด

4) การประกันด้วยบุคคลโดยไม่มีหลักประกัน

การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันให้พิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้ร้องจากอาชีพ, สถานภาพ, ชื่อเสียงทางสังคมหรือคุณสมบัติอื่นๆ ของผู้ร้อง นอกจากนี้ผู้ต้องหาต้องมีสิทธิร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันได้ด้วย

สำหรับการใช้บุคคลเป็นประกันในการปล่อยชั่วคราว สำนักงานอัยการสูงสุดได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกันด้วยบุคคลในการทำสัญญาประกันตนเองหรือผู้อื่นโดยแยกตามสถานภาพของบุคคลแต่ละประเภท เช่น ผู้ทำสัญญาเป็นข้าราชการพลเรือน (เฉพาะข้าราชการประจำเท่านั้น), ข้าราชการบำนาญ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ, ข้าราชการฝ่ายการเมือง, ข้าราชการฝ่ายท้องถิ่น, บุคคลทั่วไป เป็นต้น โดยกำหนดจำนวนเงินที่บุคคลในสถานภาพนั้นจะต้องรับผิดชอบไว้เป็นการแน่นอน และในบางหน่วยงานยังมีมาตรการควบคุมการใช้บุคคลเป็นประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในคดีอาญาไว้เป็นพิเศษ เช่น กรณีนายทหารชั้นสัญญาบัตรสังกัดกองทัพอากาศใช้ตนเองเป็นประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดให้หัวหน้าพนักงานอัยการจัดส่งสำเนาหนังสือรับรองสถานะ ระดับ และอัตราเงินเดือนไปให้แก่กองทัพอากาศ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกด้วย ตามระเบียบฯ ข้อ 34, ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2536, หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดที่ อส (สฝปผ.) 0018/ว 185 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2541

นอกจากนี้ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ. 2549 ได้กำหนดให้การใช้บุคคลเป็นประกันหรือการกำหนดให้หลักทรัพย์ใดเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา 110 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

5) กรณีหน่วยงานของรัฐขอปล่อยชั่วคราว

ตามระเบียบฯ ข้อ 35 กำหนดว่า ในกรณีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาเนื่องมาจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ หากหน่วยงานของรัฐหรือผู้รับมอบอำนาจร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วยบุคคลแทนการนำเงินสดหรือหลักทรัพย์มาวางประกันให้หัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาให้ความร่วมมือ

6) การใช้หลักประกันเดิมในการปล่อยชั่วคราว

ตามระเบียบฯ ข้อ 36 ได้กำหนดไว้ว่า ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร หากมีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน โดยมีการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นเป็นประกัน

ต่อพนักงานสอบสวนและยังไม่ได้รับหลักประกันคืน แล้วต่อมาผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อพนักงานอัยการ โดยขอให้ถือเอาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นหลักประกัน เมื่อเห็นเป็นการสมควรหัวหน้าพนักงานอัยการอาจสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยถือว่าทรัพย์สินนั้น เป็นหลักประกันในชั้นพนักงานอัยการ ได้ เมื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้ว ให้หัวหน้าพนักงานอัยการจัดการให้ได้หลักประกันดังกล่าวมาโดยเร็ว

นอกจากนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจยื่นคำร้องต่อศาล โดยขอถือเอาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นหลักประกันต่อไปได้ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 113/1

7) การปล่อยชั่วคราวชั้นศาล

ตามระเบียบฯ ข้อ 37 กำหนดว่า ในกรณีที่ศาลสอบถามพนักงานอัยการว่าจะคัดค้านการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือไม่ประการใด ให้พนักงานอัยการแถลงตามหลักการซึ่งนำหน้าระหว่างประโยชน์ของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล ตามหลักการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวทั่วไป หากเห็นเป็นการสมควรพนักงานอัยการจะบรรยายในคำฟ้องว่าจะคัดค้านการปล่อยชั่วคราวจำเลยหรือไม่ โดยพิจารณาข้อเท็จจริงตามหลักการดังกล่าวก็ได้

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกฟ้องในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ให้พนักงานอัยการบรรยายในคำฟ้องด้วยว่า จะคัดค้านการปล่อยชั่วคราวจำเลยในระหว่างการพิจารณาหรือไม่ประการใด ในกรณีที่คัดค้านให้ระบุเหตุแห่งการคัดค้านไว้ด้วย ทั้งนี้ให้คำนึงถึงผลเสียแก่รูปคดี การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกฟ้องด้วยเสมอ

8) การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

ตามระเบียบฯ ข้อ 38 กำหนดว่า กรณีสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ การอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของหัวหน้าพนักงานอัยการให้อุทธรณ์ไปยังอธิบดี การยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจะยื่นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการหรือยื่นโดยตรงต่ออธิบดีก็ได้ ให้หัวหน้าพนักงานอัยการรับส่งคำอุทธรณ์ที่ได้รับไปยังอธิบดีเพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็ว คำสั่งของอธิบดีให้เป็นที่สุด

9) การพิจารณาสำนวนคดีอาญาที่มีการปล่อยชั่วคราวครบกำหนด 6 เดือน

ระเบียบฯ ข้อ 39 กำหนดว่า สำหรับสำนวนคดีอาญาที่มีการปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ โดยมีประกันหรือมีประกันและหลักประกัน หากสำนวนคดีดังกล่าวใกล้ครบกำหนด 6 เดือน ให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลขอให้

ซึ่งผู้ต้องหาต่อไปตามมาตรา 113 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เฉพาะแต่ในกรณีที่คดีมีหลักฐานตามสมควรว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดอาญาร้ายแรงหรือมีหลักฐานตามสมควรว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิด และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นตามนัยมาตรา 66 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น แต่ถ้าพนักงานอัยการจะไม่ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ขังผู้ต้องหา ก็ให้ขอความเห็นชอบจากอธิบดี

10) การพิจารณากรณีผิดสัญญาประกัน

ตามระเบียบฯ ข้อ 40 กำหนดว่า ในกรณีผิดสัญญาประกัน ถ้าเห็นสมควรหัวหน้าพนักงานอัยการจะลดหรืองดค่าปรับก็ได้ แล้วรายงานตามลำดับชั้นถึงอธิบดี การลดค่าปรับดังกล่าวควรปรับไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนตามสัญญาบวกด้วยค่าใช้จ่ายในกรณีที่อาจมีการดำเนินคดี

1.3 การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล

การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลนอกจากจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ศาลจะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1.3.1 การพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว

เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้มิประโยชน์เกี่ยวข้องได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาล ให้ศาลรีบพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว โดยให้ถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้ก็ให้ระงับเหตุผลไว้โดยครบถ้วนและชัดเจนและพิจารณาสั่งในแนวเดียวกัน ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อ 2

การขอปล่อยชั่วคราวไม่จำเป็นต้องเสนอหลักประกันมาพร้อมกับคำร้องขอ แต่ผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวอาจเสนอหลักประกันมาพร้อมกับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเพื่อความสะดวก รวดเร็วในการพิจารณาของศาลก็ได้ แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิ์ผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวซึ่งมิได้ยื่นหลักประกันมาพร้อมด้วยที่จะได้รับการพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อ 4

สำหรับผู้มิสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ได้แก่ ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้มิประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกัน โดยทางสมรส บุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควร หรือนิติบุคคล เช่น บริษัท

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สำหรับกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นกรรมการ ผู้แทน ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้น¹⁸ รวมถึงทนายความที่ให้ความแก้ต่างให้แก่จำเลย¹⁹

1.3.2 การพิจารณาว่าการปล่อยชั่วคราวควรมีประกันหรือไม่ต้องมีประกัน

ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 4 ได้กำหนดว่า การปล่อยชั่วคราวควรมีหลักประกันหรือไม่ให้ศาลพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งข้อหา สาเหตุและพฤติการณ์การกระทำความผิด รวมทั้งบุคลิกลักษณะนิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติ การกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมของผู้ต้องหาหรือจำเลย

สำหรับข้อมูลต่างๆ ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาในทางปฏิบัติยังไม่มีความชัดเจนในหน่วยงานใดทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ จึงทำให้การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในปัจจุบันยังไม่มีความชัดเจนในส่วนนี้ใช้ประกอบการพิจารณาเท่าที่ควร

หากการพิจารณามีเหตุจำเป็นและสมควรที่จะปล่อยชั่วคราว โดยต้องมีประกันก็ให้กำหนดวงเงินประกันให้เหมาะสมแก่ข้อหาและสภาพแห่งคดี รวมทั้งแนวโน้มที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหากพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป

ในกรณีที่จำต้องเรียกหลักประกัน ก็ให้พิจารณาว่าหลักประกันนั้นคุ้มกับวงเงินประกันที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คำนึงถึงความน่าเชื่อถือของผู้ขอประกัน หลักประกัน และฐานะของผู้ต้องหาหรือจำเลยประกอบด้วย

1.3.3 การกำหนดวงเงินประกันในการปล่อยชั่วคราว

คดีความผิดลหุโทษหรือที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น

เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น คดีความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีอัตราโทษปรับสูงไม่ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตามจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือมีหลักประกันก็ได้ แต่ไม่ควรกำหนดวงเงินให้เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับ

¹⁸ คู่มือการปล่อยชั่วคราว. (2549). สำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กรุงเทพฯ รุ่งศิลป์การพิมพ์ หน้า 2.

¹⁹ ประเทือง กิริติบุตร. (2523). กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา 1, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 107.

ความผิวนั้นและไม่ว่ากรณีใดต้องไม่กำหนดวงเงินประกันหรือหลักประกัน ให้สูงเกินอัตราโทษปรับขั้นสูง

คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรที่จะตั้งเป็นอย่างอื่น ก็ให้ระบุเหตุนั้นไว้โดยชัดแจ้ง

คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินควรแก่กรณี

ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งคดีมิได้มีลักษณะเป็นพิเศษอย่างอื่น การกำหนดวงเงินประกันให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) คดีที่มีโทษจำคุกแต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย ให้กำหนดวงเงินประกันโดยถือเกณฑ์ไม่เกิน 20,000 บาท ต่อระหว่างโทษจำคุก 1 ปี ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ

(2) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 600,000 บาท

(3) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 800,000 บาท

คดีที่มีหลายข้อหาไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทหรือความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวงเงินประกัน

ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องหลายคดีต่อศาลเดียวกันไม่ว่าจะถูกฟ้องพร้อมกันหรือต่างเวลากัน ศาลอาจกำหนดวงเงินประกันในแต่ละคดีให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ใช้หลักประกันร่วมกันก็ได้ แต่วงเงินประกันรวมสำหรับทุกคดีต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ. ศ. 2548 ข้อ 5

ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนใช้ดุลพินิจกำหนดวงเงินประกันตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่สูงกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ. ศ. 2548 ข้อ 9

ในกรณีผู้ขอประกันเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรสหรือผู้ขอประกันใช้หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดคราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับ

คดีเป็นหลักประกันหรือกรณีความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำด้วยความจำใจหรือด้วยความยากจน ศาลจะกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้

หากผู้ขอประกันซึ่งเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรส เป็นผู้ใช้เงินสดหรือหลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นของผู้ขอประกันที่กำหนดครามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดีเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้ผู้ขอประกันวางเงินสดหรือหลักทรัพย์นั้นเพียงจำนวนร้อยละสิบจากจำนวนวงเงินประกันที่ศาลกำหนดก็ได้ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ. ศ. 2548 ข้อ 7

แต่เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาห้ามมิให้ศาลเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณีได้ ดังนั้น เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรฐานเดียวกัน ประธานศาลฎีกา จึงได้ออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับบัญชีมาตรฐานกลาง หลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. 2547 สำหรับให้ผู้พิพากษาใช้เป็นเกณฑ์กลางในการกำหนดวงเงินประกันการปล่อยชั่วคราวและเป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว หากมีกรณีสภาพหรือฐานะพิเศษของผู้ต้องหาหรือจำเลย มีเหตุผลหรือพฤติการณ์อื่นที่จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษเฉพาะคดี ผู้พิพากษาอาจใช้ดุลพินิจเพิ่มหรือลดหลักประกันได้ตามสมควรแก่กรณี

การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่เป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาโดยแท้ หากผู้พิพากษาเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวควรถือแนวทางตามบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลาง ซึ่งอาจพิจารณากำหนดวงเงินประกันให้มากหรือน้อยกว่าวงเงินประกันที่กำหนดไว้ตามความเหมาะสมในแต่ละคดี

สำหรับคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี การใช้ดุลพินิจกำหนดวงเงินประกันสมควรกำหนดโดยคำนวณจากระวางโทษตามกฎหมายจำคุกชั้นสูงไม่เกิน ปีละ 20,000 บาท

เว้นแต่เกณฑ์มาตรฐานกลางกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาควรกำหนดวงเงินประกันตามแนวทางในบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางโดยเทียบเคียงกับระวางโทษ ซึ่งสามารถพิจารณาวงเงินประกันได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 กำหนดวงเงินประกันตามแนวทางในบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางโดยเทียบเคียงกับ
ระวางโทษ

คดีระวางโทษตามกฎหมาย	วงเงินประกัน/บาท
จำคุกไม่เกิน 5 ปี	ไม่เกิน 100,000
จำคุกไม่เกิน 10 ปี	ไม่เกิน 200,000
จำคุก 10-15 ปี	200,000-300,000
จำคุก 5 -20 ปี	100,000-400,000
จำคุก 10-20 ปี	200,000-400,000
จำคุก 15-20 ปี	300,000-400,000
จำคุก 5-20 ปี จำคุกตลอดชีวิต	100,000-800,000
จำคุก 15-20 ปี จำคุกตลอดชีวิต	300,000-800,000
จำคุก 5-20 ปี จำคุกตลอดชีวิต ประหารชีวิต	100,000-1,000,000
จำคุก 15-20 ปี จำคุกตลอดชีวิต ประหารชีวิต	300,000-1,000,000
จำคุกตลอดชีวิต	500,000-800,000
ประหารชีวิต	500,000-1,000,000

1.3.4 การกำหนดวงเงินประกันในการปล่อยชั่วคราวชั้นอุทธรณ์ฎีกา

กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 3 ปี ไม่ว่าจะเป็คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน แต่วงเงินประกันไม่ควรสูงเกินกว่า 100,000 บาท

ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยเกิน 3 ปี และศาลเห็นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน หากศาลเห็นว่าสมควรกำหนดวงเงินประกันให้สูงขึ้นจากที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์กำหนดไว้ ก็ให้กำหนดวงเงินประกันเพิ่มขึ้นได้แต่ไม่ควรเพิ่มเกินกึ่งหนึ่ง ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ. ศ. 2548 ข้อ 6

1.3.5 การกำหนดวงเงินประกันในการปล่อยชั่วคราวกรณีมีเหตุพิเศษ

ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์หรือมีบุตรอายุไม่เกิน 3 ปีอยู่ในความดูแลหรือเป็นผู้เจ็บป่วย ซึ่งถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือเป็นผู้พิการหรือสูงอายุซึ่งโดยสภาพร่างกายหรือจิตใจอาจเกิดความทุกข์ยากลำบากเกินกว่าปกติในระหว่างต้องขัง ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 8

1.3.6 หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

หลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแบ่งออกได้ 3 ชนิด ดังนี้

1) เงินสด

การนำเงินสดมาวางเป็นหลักประกัน ในทางปฏิบัติเมื่อมีการวางเงินแล้วศาลจะออกใบเสร็จรับเงินให้ผู้ร้องขอประกันไว้เป็นหลักฐาน เพื่อขอรับเงินประกันคืนเมื่อสัญญาประกันสิ้นสุด สำหรับจำนวนเงินสดที่ต้องวางเป็นหลักประกันจะเป็นจำนวนเท่าใดนั้น ศาลจะพิจารณาจากความความหนักหนาแห่งข้อหา และพฤติการณ์แห่งคดีเป็นกรณี ไปตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 และบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยและการวางเงินสดเป็นหลักประกันผู้ร้องขอประกันจะต้องนำสำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประชาชนมาประกอบ การทำสัญญาประกันด้วยเพื่ออำนวยความสะดวก

2) หลักทรัพย์อื่น เช่น

ที่ดินมีโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 หรือ น.ส.3 ก) กรรมสิทธิ์ห้องชุด โดยต้องมีหนังสือรับรองราคาประเมินราคาที่ดินจากสำนักงานที่ดินจังหวัด หรือจากที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตในเขตที่ดินตั้งอยู่ แล้วแต่กรณี ซึ่งออกให้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน²⁰ รับรองโดยเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนหรือผู้ทำการแทน กรณีรับรองโดยสำนักงานที่ดินอำเภอ ผู้รับรองราคาประเมินจะต้องเป็นนายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตหรือปลัดอำเภอผู้ทำการแทนหรือเจ้าหน้าที่บริหารที่ดินอำเภอ

²⁰ สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมที่ ศย 016/ว39(ป) ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2554 กำหนดให้ราคาประเมินที่ดินหรือราคาประเมินห้องชุดที่เป็นปัจจุบันซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินรับรอง ไม่เกิน 1 เดือน.

พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว หรือเช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่าย (แคชเชียร์เช็ค) หรือเช็คที่ธนาคารรับรองแล้ว

เงินฝากธนาคาร โดยต้องมีหนังสือรับรองของธนาคารมาแสดงด้วยว่าผู้ร้องขอประกันมีเงินอยู่ตามจำนวนที่ปรากฏในสมุดเงินฝากหรือใบรับเงินฝากประจำของธนาคารจริง และธนาคารจะไม่ให้เจ้าของบัญชีถอนเงินจำนวนดังกล่าวจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเพิกถอนเป็นลายลักษณ์อักษรและเมื่อทำสัญญาประกันแล้ว ศาลต้องมีหนังสือแจ้งอายัดเงินในบัญชีธนาคารด้วยทุกครั้ง

หนังสือค้ำประกันหรือหนังสือรับรองของธนาคาร

สำหรับหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัย ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 10 ได้กำหนดว่า การขอปล่อยชั่วคราวโดยใช้หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยเป็นหลักประกันหรือที่เรียกว่า “การประกันอิสรภาพ” เป็นการประกันภัยที่มีแนวความคิด เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ประชาชนในการหาหลักประกันมาวางศาล โดยศาลยุติธรรมได้ร่วมกับกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ และสมาคมวินาศภัย จัดทำระบบกรมธรรม์ประกันภัยอิสรภาพขึ้น เนื่องจากปัจจุบันผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก คนที่มีหลักทรัพย์ก็สามารถนำหลักทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวได้ คนที่ไม่มีก็ต้องถูกคุมขังหรือบางคนก็ต้องไปเช่าหลักทรัพย์ของนายประกันอาชีพมาเป็นหลักประกัน ก่อให้เกิดปัญหามากมาย การประกันอิสรภาพจะทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น โดยสามารถใช้หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยมาวางเป็นหลักประกันในการขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวได้

การทำประกันภัยอิสรภาพแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การทำประกันภัยอิสรภาพก่อนการกระทำความผิด

การทำประกันภัยประเภทนี้เป็นกรณี ที่บุคคลทั่วไปประสงค์จะมีหลักทรัพย์ในการขอให้ปล่อยชั่วคราวไว้ล่วงหน้า เนื่องจากตนเองมีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดทางอาญาโดยประมาท หรือตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดทางอาญาโดยประมาท เช่น ผู้ขับขี่ได้ขับขีรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนคันอื่นมีคนเสียชีวิต เป็นต้น ซึ่งเป็นความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย หากบุคคลนั้นทำประกันภัยประเภทนี้ไว้ก็จะได้รับหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัย หากเกิดเหตุกระทำความผิดโดยประมาทขึ้นในระหว่างระยะเวลาคุ้มครองก็สามารถใช้หนังสือรับรองเป็นหลักทรัพย์เสนอต่อศาลเพื่อขอให้ปล่อยชั่วคราวตนเองได้

รูปแบบที่ 2 การทำประกันภัยอิสรภาพหลังการกระทำความผิด

การทำประกันภัยประเภทนี้เป็นกรณีที่บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาหรือตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาและจะถูกควบคุมตัวหรือถูกควบคุมตัวแล้ว ประสงค์จะหาหลักทรัพย์ เพื่อนำไปขอให้ปล่อยชั่วคราว บุคคลดังกล่าวหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องสามารถทำประกันอิสรภาพรูปแบบที่ 2 นี้ได้ โดยบริษัทประกันภัยจะออกกรมธรรม์และหนังสือรับรองให้ตามจำนวนเงินที่เอาประกัน ซึ่งผู้เอาประกันสามารถนำหนังสือรับรองไปใช้เป็นหลักทรัพย์ในการขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลได้ การทำประกันภัยอิสรภาพรูปแบบที่ 2 นี้ สามารถขอใช้เป็นหลักประกันได้ สำหรับการกระทำความผิดทุกข้อหา (ยกเว้นข้อหาฆ่าเสพติด) จึงแตกต่างจากรูปแบบที่ 1 ซึ่งใช้ได้เฉพาะความผิดข้อหาเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทเท่านั้น

นอกจากนี้ในบางศาลเคยพิจารณาอนุญาตให้ใช้เป็นหลักทรัพย์ดังต่อไปนี้ เป็นหลักประกัน

(ก) รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ผู้ร้องขอประกันควรนำทะเบียนรถหรือนำรถมาแสดงให้เจ้าหน้าที่ศาลตรวจดูสภาพหรือประเมินราคา

(ข) ที่ดินมีเอกสาร เช่น ภ.ท.บ. 5, ส.ค. 1, น.ส. 2 หรือ สปก. ผู้ร้องขอประกันต้องมีหนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินจากธนาคาร เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มาแสดง

(ค) บ้านพักอาศัย ผู้ขอประกันควรมีภาพถ่ายบ้าน และให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านมีหนังสือรับรองการประเมินราคามาแสดง

(ง) ทรัพย์สินที่ติดจำนองหรือมีภาระติดพัน ผู้ร้องขอประกันต้องแสดงให้เห็นว่าราคาทรัพย์สินที่เกินจากจำนองหรือจากภาระติดพันมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้เป็นหลักประกัน

3) บุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์

ในกรณีข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญา ส่วนราชการสามารถยื่นขอให้ปล่อยชั่วคราวได้ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญา ทั้งนี้ ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 11.3

ในกรณีใช้บุคคลเป็นหลักประกันต้องเป็นผู้มีตำแหน่งข้าราชการ²¹ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่นๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง และนายความ ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเหมือนเป็นญาติพี่น้องหรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควร โดยสามารถทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน 10 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 11.1

สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพ เช่น แพทย์ เกษษกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก นายความ ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน หรือผู้ประกอบการอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย อาจใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในกรณีความผิดที่ตนถูกกล่าวหาเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือการปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพ โดยสามารถทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน 15 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 12

ส่วนคดีความผิดที่ไม่ร้ายแรง ศาลอาจพิจารณาอนุญาตให้บิดา มารดาเป็นผู้ร้องขอประกันบุตรได้ โดยไม่ต้องมีหลักประกัน

นิติบุคคลก็สามารถยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวได้ในกรณีที่กรรมการผู้แทน ตัวแทน หุ่นส่วน พนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 11.2

²¹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีหนังสือที่ ศธ 1181/6078 ลงวันที่ 10 มิถุนายน 2542 ห้ามข้าราชการใช้ หลักทรัพย์หรือสถานะเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐไปประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในความผิดเกี่ยวกับ ขาเสพติด หรือในข้อหาไม่ว่างในครอบครองซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ประเภทต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ ยกเว้นการประกันตัวบุคคล ซึ่งเป็นสามีหรือภรรยา บุพการีหรือผู้สืบสันดาไม่ว่าชั้นใดๆ ของข้าราชการผู้นั้น และการออกหนังสือรับรองสถานการณืเป็นข้าราชการเพื่อไปประกันตัว บุคคลดังกล่าวให้ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดต้นสังกัดเป็นผู้ลงนามในหนังสือรับรอง.

อย่างไรก็ตาม การใช้บุคคลเป็นหลักประกันนอกจากจะต้องเป็นข้าราชการ หรือผู้ที่มีรายได้แน่นอนดังกล่าวแล้ว ผู้ขอประกันจะต้องแสดงหลักทรัพย์ เช่น ที่ดิน บัญชีเงินฝาก ธนาคาร รถยนต์หรือทรัพย์สินอื่นๆ ประกอบด้วย เพื่อให้เห็นว่าหากมีการผิดสัญญาประกัน ศาลสามารถบังคับคดีตามสัญญาประกันกับบุคคลดังกล่าวได้ หากไม่แสดงหลักทรัพย์ก็อาจจะถือได้ว่าขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 (3) และเป็นหลักประกันที่ไม่น่าเชื่อถือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 (4) ได้

1.3.6 การขอลปล่อยชั่วคราวโดยใช้หลักประกันเดิมชั้นสอบสวน

ในกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ถ้าผู้ร้องขอประกันมีความประสงค์จะใช้เงินสดหรือหลักทรัพย์ที่วางประกันไว้ต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ เป็นหลักประกันการปล่อยชั่วคราวบุคคลนั้นในชั้นศาลให้ดำเนินการดังนี้

ให้ผู้ร้องขอประกันระบุรายละเอียดเกี่ยวกับหลักประกัน ซึ่งรวมทั้งมูลค่าหรือราคาของหลักประกันดังกล่าวและวงเงินที่ได้ประกัน พร้อมทั้งแนบสำเนาภาพถ่ายหลักทรัพย์มากับคำร้องขอถ้าหลักทรัพย์นั้นเป็นที่ดินหรือห้องชุด ให้แนบสำเนาหนังสือสำคัญแสดงสิทธิในหลักทรัพย์และหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาด้วย

ถ้าศาลเห็นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดวงเงินประกันไม่เกินมูลค่า หรือราคาของหลักประกันและปรากฏตามคำแถลงของพนักงานสอบสวน หรือคำฟ้องหรือคำแถลงของพนักงานอัยการว่าหลักประกันดังกล่าวยังอยู่ในความครอบครองของตน หรือมีหลักฐานอื่นที่น่าเชื่อถือว่าหลักประกันดังกล่าวยังอยู่ในความครอบครองของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ให้ศาลมีคำสั่งให้ถือเอาหลักประกันนั้นเป็นหลักประกันในชั้นศาลได้ แต่ถ้าศาลกำหนดวงเงินประกันไว้สูงกว่ามูลค่าหรือราคาของหลักประกันนั้น ก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ร้องขอประกันวางหลักประกันอื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินที่ประกันนั้น

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าหรือราคาของหลักประกัน ศาลอาจเรียก ผู้ครอบครองหลักประกันมาสอบถามหรือสั่งให้ผู้ร้องขอประกันเสนอหลักฐานการประเมินราคาใหม่ก็ได้

เมื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้วให้ศาลแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ส่งหลักประกันนั้นต่อศาลภายในเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อ 6

1.3.7 การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย และผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ทวิ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ร้องขอมิสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ดังต่อไปนี้

- 1) คำสั่งของศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์
- 2) คำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา

ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งรับส่งคำร้องดังกล่าว พร้อมด้วยสำนวนความหรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว

คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยื่นตามศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวใหม่”

จากบทบัญญัติดังกล่าว หากศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ผู้ร้องขอมิสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้โดยไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องยื่นอุทธรณ์คำสั่งภายใน 1 เดือน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 198²² แต่บทบัญญัติดังกล่าวนี้หาได้ครอบคลุมถึงการที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวหาหลักประกันมาเพิ่มเติมหรือให้หาหลักประกันใหม่มาเปลี่ยนเนื่องจากหลักประกันเดิมไม่เพียงพอหรือไม่น่าเชื่อถือด้วย และคำสั่งศาลดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว แต่อย่างไรก็ตามการให้สิทธิอุทธรณ์น่าจะยังไม่บรรลุผลในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเท่าที่ควรเพราะการพิจารณาในเรื่องปล่อยชั่วคราวคงไม่พ้นการมุ่งถึงความน่าเชื่อถือในหลักทรัพย์²³

1.3.8 การบังคับตามสัญญาประกัน

การที่จะบังคับตามสัญญาประกันจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการผิดสัญญาประกัน กล่าวคือ การที่นายประกันไม่ส่งหรือไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกำหนดนัดในสัญญาประกันได้ และความรับผิดตามสัญญาประกันยังมีอยู่ กล่าวคือ ต้องพิจารณาจุดมุ่งหมายของการควบคุมตัวระหว่างคดียังมีอยู่หรือไม่ในขณะสั่งบังคับตามสัญญาประกัน

²² คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 617/2528.

²³ คณิต ฒ นคร. (2528). พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2527 วารสารอัยการ 15, 4 (ธันวาคม) หน้า 77-78.

การบังคับตามสัญญาประกันชั้นศาล เมื่อมีการผิดสัญญาประกันศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่เห็นสมควรได้ทันทีโดยมิต้องฟ้องคดี เมื่อศาลมีคำสั่งประการใดแล้วฝ่ายที่ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

ในกรณีมีความจำเป็นต้องบังคับคดี ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119

แต่อย่างไรก็ตามยังมีนักวิชาการบางท่านเห็นว่าสัญญาประกันเป็นหลักฐานของการปล่อยชั่วคราวมิใช่สัญญาทางแพ่ง²⁴ เมื่อมีการผิดสัญญาประกันจึงต้องฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเพื่อขอให้บังคับตามสัญญาประกันนั้นต่อไป

2. การปล่อยชั่วคราวตามหลักกฎหมายของต่างประเทศ

2.1 การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษการปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิอย่างหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติประกันตัว ค.ศ. 1976 (The Bail Act 1976) มาตรา 4 ที่บัญญัติว่า “ภายใต้บทบัญญัติมาตรานี้ บุคคลมีสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราว” นอกจากนี้ยังได้บัญญัติหลักการห้ามไม่ให้ควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นเวลานานเกินสมควร เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในปัจจุบันประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่ใช้ในการประกันตัวอยู่ด้วยกัน 3 ฉบับ ได้แก่ The Magistrate’s Court Act 1952, The Bail Act 1976 และ The Magistrate’s Court Act 1980 ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

2.1.1 การปล่อยชั่วคราวในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ

ในประเทศอังกฤษเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจให้ปล่อยชั่วคราวได้ในกรณีที่เป็นการจับกุมโดยไม่มีหมายจับและเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นที่เจ้าพนักงานตำรวจไม่สามารถส่งตัวผู้ถูกจับไปยังศาลแขวง (The Magistrate’s Court) ได้ภายใน 24 ชั่วโมง เช่นนี้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมีศรัทธาไม่ต่ำกว่านายร้อยตำรวจตรีมีอำนาจให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยจะมี

²⁴ คณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: วิญญูชน หน้า 397.

นายประกันหรือไม่ก็ได้ ตาม The Magistrate's Court Act 1980 และในการปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขได้ตามที่เห็นว่ามีจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นหลบหนีหรือไปกระทำความผิดอื่นในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือกระทำการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ตาม Criminal Justice and Public Order Act 1994

สำหรับกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจทำการจับกุมผู้กระทำความผิดโดยมีหมายจับของศาลปกติจะมีการระบุว่าจะอนุญาตให้ประกันหรือไม่และการประกันมีหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขอย่างไรไว้ในหมายจับ²⁵

อย่างไรก็ตาม การปล่อยชั่วคราวในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจไม่ว่าจะเป็นการจับกุมโดยมีหมายจับหรือไม่มีหมายจับ เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่ต้องพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะทำการควบคุมตัวผู้ต้องหาในไว้หรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีพยานหลักฐานไม่เพียงพอก็ต้องปล่อยตัวบุคคลนั้นไป แต่ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ต้องหาสมควรควบคุมตัวต่อไป ก็ต้องพิจารณาต่อไปว่าจะควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้จนกว่าจะส่งตัวให้ศาลแขวง (The Magistrate's Court) หรือจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขว่าต้องมาปรากฏตัวต่อศาลในวันพิจารณาคดี²⁶

การควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้จะต้องเป็นการควบคุมเพื่อเป็นการรักษาพยานหลักฐานหรือเพื่อต้องการสอบปากคำเพิ่มเติม ทั้งนี้ภายใต้การควบคุมของพนักงานควบคุม (Custody officer) กรณีที่ควบคุมตัวไม่เกิน 24 ชั่วโมง หรือภายใต้การควบคุมของผู้พิพากษา Magistrate กรณีที่ควบคุมเกิน 24 ชั่วโมง แต่อย่างไรก็ตามระยะเวลาการควบคุมตัวทั้งสิ้นจะต้องไม่เกิน 96 ชั่วโมง เพราะถ้าครบ 96 ชั่วโมงแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจต้องส่งตัวผู้ถูกควบคุมฟ้องคดีต่อศาลหรือต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

2.1.2 การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล

โดยหลักการจำเลยย่อมได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ตามพระราชบัญญัติประกันตัว ค.ศ. 1976 มาตรา 4 เว้นแต่จะเป็นกรณีที่เข้าเงื่อนไขที่จำเลยอาจถูกปฏิเสธการประกันตัว ถ้าปรากฏเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดใน Schedule 1 ซึ่งการไม่อนุญาตให้ประกันตัวต้องแสดงเหตุผลประกอบด้วย สำหรับเงื่อนไขในการไม่ให้ประกันตัวมีดังนี้

²⁵ Christopher J. Emmins. A practical Approach to Criminal Procedure. second edition. London : Financial Training Publication Limited. 1983, pp. 345-346.

²⁶ John Sprack, Emmins on Criminal Procedure, 5th ed. (London: Blackston Press, 1992) p.441.

(1) เมื่อผู้ต้องหาเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวไปในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจแล้วได้หลบหนีไป หรือ

(2) เมื่อผู้พิพากษา Magistrate พิจารณาว่าควรส่งให้ Crown Court พิจารณาตัดสิน หรือ

(3) เมื่อจำเลยได้รับการพิจารณาหรือตัดสินลงโทษแล้ว โดยผู้พิพากษา Magistrate หรือ Crown Court และจำเลยกำลังอุทธรณ์คำพิพากษานั้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเข้าใจเงื่อนไขที่อาจถูกปฏิเสธการประกันตัว ผู้พิพากษาก็สามารถใช้ดุลพินิจให้ประกันตัวได้ เว้นแต่ความผิดที่ถูกฟ้องเป็นความผิดที่มีโทษถึงจำคุกและศาลได้พิพากษาให้จำคุกจำเลย เช่นนี้จำเลยจะไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวถ้าศาลเห็นว่ามีความเสี่ยงดังต่อไปนี้

(1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยจะหลบหนีหากได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไปกระทำความผิดขึ้นอีกในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือเข้าไปแทรกแซงข่มขู่พยานหรือขัดขวางการพิจารณาคดีไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับตนหรือบุคคลอื่น

(2) เมื่อศาลเห็นว่าควรควบคุมตัวไว้ก็เพื่อประโยชน์ของจำเลยนั่นเอง

(3) เมื่อจำเลยเคยถูกศาลพิพากษาให้จำคุกในคดีอื่น

(4) เมื่อศาลเห็นว่าคดีนั้นได้พิจารณาไปแล้วและไม่มีเวลาเพียงพอที่จะรวบรวมข้อเท็จจริงเพื่อพิเคราะห์เหตุใน (1) – (3) ได้

(5) เมื่อจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาและถูกจับกุมตัวอีก เช่น หลบหนีประกัน เป็นต้น

การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล เจ้าพนักงานตำรวจสามารถแสดงข้อคัดค้านว่าการได้รับการประกันตัวจะนำไปสู่การหลบหนีหรืออาจเป็นการเสี่ยงที่จำเลยจะเข้าไปรบกวนการพิจารณาคดีหรือข่มขู่พยานได้

ในการปล่อยชั่วคราวศาลจะต้องพิจารณาพฤติการณ์ดังต่อไปนี้ประกอบด้วย คือ

(1) ความรุนแรงของความผิดและวิธีการดำเนินการกับจำเลย เพราะการที่จำเลยถูกกล่าวหาด้วยข้อหาที่ร้ายแรงเพียงใดย่อมเป็นไปได้มากเพียงนั้นที่จำเลยจะหลบหนีเนื่องจากจำเลยยอมตระหนักถึงบทลงโทษที่ตนจะได้รับ

(2) ลักษณะนิสัยส่วนตัว ความเป็นมาในอดีต การมีส่วนร่วมกับสังคมของจำเลย เช่น บุคคลที่ไม่มีครอบครัวย่อมมีโอกาสหลบหนีมากกว่าบุคคลที่มีครอบครัวต้องดูแลหรือบุคคลที่เคยถูกลงโทษมาก่อนก็มีโอกาสที่จะหลบหนี

(3) ศาลจะต้องพิจารณาข้อมูลในอดีตของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ขอประกันและการกระทำความผิดที่ได้รับการประกัน หากเคยได้รับการประกันและไม่เคยหลบหนี ย่อมเป็นเหตุผลประกอบที่ควรจะได้รับประกันตัว

(4) ศาลจะต้องพิจารณาถึงพยานหลักฐานในคดีหากมีพยานหลักฐานน้อยเพียงใดการหาเหตุผลสนับสนุนในการขอประกันย่อมมากขึ้นเท่านั้น

2.1.3 หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว²⁷

ในประเทศอังกฤษการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวห้ามมิให้เรียกหลักประกัน ตาม The Bail Act 1976 มาตรา 3 ดังนั้น การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ปล่อยโดยไม่ต้องมีประกัน ไม่ต้องมีนายประกันและไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่คดีบางประเภทที่ศาลพิจารณาเห็นสมควรกำหนดเป็นพิเศษ ให้ศาลมีอำนาจที่จะเรียกประกันได้ ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจ บุคลิกลักษณะหรือประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับคนใกล้ชิดด้วย

หากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว แต่ยังไม่พอใจหลักประกัน ศาลอาจกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหาหลักประกันเพิ่มเติม หรืออาจกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติ ในขณะที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแทนการเรียกหลักประกันก็ได้ เช่น

- (1) กำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อไม่ให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหลบหนี
- (2) กำหนดเงื่อนไขไม่ให้ไปกระทำความผิดอีกในระหว่างการปล่อยชั่วคราว
- (3) กำหนดเงื่อนไขไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน
- (4) ให้ไปรายงานตัวที่สถานีตำรวจตามระยะเวลาที่กำหนด
- (5) ให้ยึดหนังสือเดินทาง
- (6) กำหนดเรื่องที่อยู่อาศัยให้ เช่น ให้อยู่กับบิดมารดา ให้แจ้งการย้ายที่อยู่ทุกครั้ง กำหนดเวลาออกจากบ้านหรือกลับบ้าน
- (7) ห้ามพูดคุยกับพยานสำคัญของโจทก์ ห้ามเข้าไปในบริเวณใกล้เคียงกับบริเวณถิ่นที่อยู่ของพยาน

²⁷ อภิรติ โปธิ์พร้อม และคณะ. (2550). โครงการวิจัยเรื่อง ปัญหาความไม่เสมอภาคในกระบวนการยุติธรรมที่ประชาชนได้รับ กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หน้า 181-182.

2.1.4 สภาพบังคับเมื่อผิดสัญญาประกัน

หากจำเลยที่ได้รับอนุญาตปล่อยชั่วคราวไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือไม่ยอมปรากฏตัวตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนด ดังนั้นการที่บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไม่มารายงานตัวตามกำหนด ย่อมถือได้ว่าหลบหนีตามความหมายใน The Bail Act 1976 มาตรา 6 ศาลมีอำนาจที่จะออกหมายเรียกตัวจำเลยมาศาลได้ตามมาตรา 7 (2)

ตาม The Bail Act 1976 มาตรา 7 (1) กำหนดว่า ถ้าจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่มาปรากฏตัวต่อศาลตามวัตถุประสงค์ของการปล่อยชั่วคราว ศาลมีอำนาจที่จะออกหมายจับจำเลยเพื่อเป็นการป้องกันการฝ่าฝืนเงื่อนไขของการปล่อยชั่วคราว และเจ้าพนักงานตำรวจอาจจะจับกุมจำเลยซึ่งเชื่อว่าจะปฏิบัติผิดเงื่อนไขโดยไม่จำเป็นต้องมีหมายจับ

นอกจากนี้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจจับจำเลยซึ่งมีความสงสัยว่าได้ฝ่าฝืนหรือเชื่อว่าจะฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว ด้วยเหตุนี้ ถ้าเป็นเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวที่กำหนดให้จำเลยต้องไปรายงานตัวยังสถานีตำรวจ แล้วไม่ไปรายงานตัวตามนัด จำเลยนั้นอาจจะถูกจับกุมทันทีโดยไม่ต้องมีหมายจับ

ในกรณีที่ผู้ประกันแ่แก่เจ้าพนักงานตำรวจเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจำเลยจะฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวและผู้ประกันประสงค์ที่จะปลดเปลื้องภาระข้อผูกพันที่ทำไว้ใน การปล่อยชั่วคราว จำเลยก็จะถูกจับเช่นกัน โดยจำเลยที่ถูกจับอันเนื่องมาจากความสงสัยหรือคาดการณ์ว่าจะฝ่าฝืนเงื่อนไขการประกันจะต้องถูกนำตัวมายังศาล Magistrate's Courts โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งถ้า Magistrate's Courts เห็นว่าจำเลยได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือเป็นไปได้ที่จะฝ่าฝืนเงื่อนไขของการปล่อยชั่วคราว หรือเป็นไปได้ที่จะหลบหนีก็อาจจะยกเลิกการให้ปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว เข้มงวดมากยิ่งขึ้นก็ได้

ตาม The Bail Act 1976 มาตรา 6 ได้กำหนดวิธีการที่จำเลยอาจจะถูกฟ้องร้องหรือถูกลงโทษสำหรับความผิดอันเนื่องมาจากหลบหนีประกัน ดังนี้²⁸

1) จำเลยจะถูกพิจารณาคดีสำหรับความผิดฐานหลบหนีประกัน

2) ภายหลังกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับความผิดฐานหลบหนีประกันแล้ว ผู้พิจารณาคดีอาจจะส่งตัวผู้ต้องหาไปยัง Crown Court เพื่อลงโทษตามที่เห็นเป็นการสมควร หรือผู้พิจารณาคดีได้ส่งตัวผู้ต้องหาไปเพื่อการพิจารณาในส่วนของความผิดตามฟ้อง ซึ่ง Crown Court

²⁸ ธิดารัตน์ ชลประเสริฐสุข. (2548). การนำมาตรการบังคับทางปกครองมาใช้บังคับแก่การผิดสัญญาประกันผู้ต้องหาในชั้นเจ้าพนักงาน วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ หน้า 52.

จะเป็นผู้พิจารณาลงโทษผู้ต้องหา นั้น ทั้งโทษที่เป็นการหลบหนีประกันและโทษอันเกิดจากความผิดในคดีนั้น

3) การผิดสัญญาประกันใน Crown Court เสมือนเป็นการดูหมิ่นศาลหรือละเมิดอำนาจศาล ผู้พิพากษาของ Crown Court จะดำเนินการคดีกับจำเลยโดยการไต่สวนจะเป็นทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ผู้พิพากษาจะใช้เกณฑ์ต่างๆ ในการดำเนินคดีหรือใช้พยานหลักฐานอะไรก็ตามที่ปรากฏซึ่งเห็นว่าเหมาะสมและเป็นธรรมแก่จำเลย

2.2 การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

ปัจจุบันการปล่อยชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่สำคัญบัญญัติไว้ได้แก่ รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 (Eight Amendment) แต่ทั้งนี้มิได้บัญญัติให้การปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิโดยชัดแจ้ง เพียงแต่ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการเรียกหลักประกันไว้ว่า “การเรียกร้อยเงินประกันตัวที่สูงเกินไปนั้นมิอาจกระทำได้” และมีได้กำหนดว่าการเรียกหลักประกันเช่นไรเป็นการสูงเกินสมควร โดยศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ว่าการกำหนดจำนวนเงินอันจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าจำเลยจะปรากฏตัวต่อศาลเมื่อมีการพิจารณาคดี²⁹ ซึ่งจำนวนเงินประกันจะเป็นเท่าใดนั้นเป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาที่จะเป็นผู้กำหนด

ตามกฎหมาย The Judiciary Act 1789 ได้บัญญัติหลักการว่า “ให้มีการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในทุกคดี เว้นแต่คดีนั้นมีระวางโทษประหารชีวิต” ดังนั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกา บุคคลที่ถูกจับกุมในความคิดที่มีโทษไม่ถึงประหารชีวิตจะต้องได้รับการปล่อยชั่วคราวทุกกรณี อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นความผิดที่มีโทษประหารชีวิตศาลก็ยังมีดุลพินิจให้ประกันตัวได้ หากพิจารณาถึงลักษณะพฤติการณ์และพยานหลักฐานในการกระทำความผิดนั้นแล้ว โดยมีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.2.1 หลักเกณฑ์การพิจารณาการปล่อยชั่วคราว

เมื่อมีการจับกุมบุคคลใดไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม และเจ้าหน้าที่ได้ทำการสอบสวนแล้วเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงและต้องดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าวต่อไป เจ้าหน้าที่จะต้องนำตัวบุคคลนั้นไปยังศาลโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ หรือจะให้ปล่อยชั่วคราวบุคคล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1966 ภาคที่ 18 ลักษณะ 2 วิธีพิจารณาความอาญา หมวด 207 การปล่อยชั่วคราวและการควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณา (The Federal Rules of Criminal Procedure (U.S. Code : Title 18 – Crimes and Criminal Procedure, Part II – Criminal Procedure, Chapter 207 – Release and Detention Pending Judicial Proceedings)) ที่ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้อง

²⁹ Samaha Joel. Criminal Justice fifth edition. Wadsworth Thomson Learning 1999 p.285.

ได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลักไม่ว่าโดยมีประกันหรือวางหลักประกันก็ตาม และในกรณีที่ศาลเห็นว่า การปล่อยชั่วคราวอาจมีความเสี่ยงต่อการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีไม่มาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัดหรือจะไปก่อภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือสังคม ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างที่เป็นข้อจำกัดน้อยที่สุด เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่กระทำการตามที่กล่าวข้างต้น

เมื่อมีการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวไม่ว่าในชั้นพิจารณาคดี หรือหลังจากศาลพิพากษา หรือระหว่างอุทธรณ์ การวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวดังกล่าวศาลต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ คือ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหาที่ถูกกล่าวหา
- (2) พฤติการณ์แห่งคดีที่กระทำความผิด
- (3) น้ำหนักของพยานหลักฐานในคดี
- (4) ประวัติและลักษณะของผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัย

สภาพร่างกายและจิตใจ ครอบครัว การทำงาน ฐานะทางการเงิน ความสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน ประวัติการมาศาลและการกระทำความผิดทางอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ผ่านมา

(5) ในขณะที่มีการจับกุมหรือฟ้องคดี ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นอยู่ระหว่างการปล่อยชั่วคราวในการพิจารณาคดีอื่นๆ ได้รับทัณฑ์บนหรือถูกลงโทษในคดีอื่นหรือไม่

2.2.2 รูปแบบของการปล่อยชั่วคราวที่นิยมใช้ คือ³⁰

1) รูปแบบการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขที่ไม่เกี่ยวกับหลักประกัน ได้แก่

(1) การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันและหลักประกัน (Release on recognizance (ROR)) เป็นการปล่อยชั่วคราวโดยที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเพียงแต่สัญญาที่จะมาศาลตามกำหนดนัด โดยไม่มีการเรียกหลักประกันหรือกำหนดเงื่อนไขใดๆ

(2) การปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข (Condition release) เป็นการปล่อยชั่วคราวโดยศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยสามารถกำหนดเงื่อนไขต่างๆ อันมิใช่เงื่อนไขที่เป็นการเรียกหลักประกันดังนี้

³⁰ Wayne R. LaFave, Jerold H. Israel and Nancy J. King, *Criminal Procedure*, Third Edition (St. Paul, MINN., 2000), p. 644. อ้างใน สุทธิณัฐ ไชยเจริญ. (2549). การปล่อยชั่วคราว: ศึกษาความเสมอภาคที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 22-23.

(2.1) เงื่อนไขเกี่ยวกับสถานะที่เป็นอยู่ เช่น กำหนดว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งหรือสถานะของการทำงานที่แน่นอน

(2.2) เงื่อนไขเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการ เช่น กำหนดว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องอยู่ในเขตอำนาจ

(2.3) เงื่อนไขเกี่ยวกับการติดต่อ เช่น กำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยติดต่อรายงานกลับมายังศาลเป็นประจำไม่ว่าโดยทางโทรศัพท์หรือมาติดต่อด้วยตนเอง และ

(2.4) เงื่อนไขเกี่ยวกับการฟื้นฟู เช่น กำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเข้ารับการบำบัดการติดยาเสพติดหรือการติดยาแอลกอฮอล์

2) รูปแบบการปล่อยชั่วคราว โดยกำหนดเงื่อนไขที่เกี่ยวกับหลักประกันได้แก่

(1) การปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกัน แต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ต้องจ่ายเงินประกันทันทีในขณะที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัดจะมีผลให้ถูกปรับเต็มจำนวนเงินประกัน (Unsecured bail)

(2) การประกันด้วยเงินสด (Cash bail) คือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องวางหลักประกันทั้งหมดตามจำนวนที่ศาลกำหนดไว้ด้วยเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นประกอบ และจะได้รับหลักประกันดังกล่าวคืนเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยมาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัด

(3) การประกัน โดยการวางเงินมัดจำ (Deposit bail) โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องวางเงินประกันไว้บางส่วน ของจำนวนเงินประกันที่ศาลกำหนด โดยทั่วไปคือร้อยละ 10 ของจำนวนเงินประกัน เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยมาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัดก็จะได้รับเงินประกันที่วางไว้คืน แต่ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัดจะต้องรับผิดชอบเต็มจำนวนเงินหลักประกัน

(4) การประกันด้วยบุคคล (Surety bail) คือ การที่บุคคลใด ๆ ที่มีทรัพย์สินเพียงพอจะชำระเงินประกันตามจำนวนที่ศาลกำหนดเป็นผู้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยการแสดงหลักทรัพย์เต็มจำนวนต่อศาล และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัดนายประกันจะเป็นผู้รับผิดชอบในเงินประกันเต็มจำนวนที่ศาลกำหนด

การประกันตัวรูปแบบนี้ส่วนมากจะดำเนินการโดยนายประกันอาชีพ (Bonding agent) โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยจะจ่ายเงินให้แก่ นายประกันอาชีพเป็นค่าตอบแทน ซึ่ง โดยทั่วไป คือร้อยละ 10 ของจำนวนเงินประกันที่ศาลกำหนด โดยที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่ได้รับเงินจำนวนดังกล่าวคืนแม้ว่าเขาจะมาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัดก็ตาม

2.2.3 บทลงโทษกรณีผิดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว

กรณีที่ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขที่กำหนดไว้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1966 มาตรา 3148 ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวไว้ว่า บุคคลนั้นจะถูกเพิกถอนการปล่อยชั่วคราวและถูกควบคุมตัว นอกจากนี้จะต้องถูกดำเนินคดีฐานละเมิดอำนาจศาล

สำหรับการยกเลิกการปล่อยชั่วคราวนั้น พนักงานอัยการอาจเสนอให้มีการยกเลิกหมายปล่อยโดยยื่นคำร้องต่อศาล ซึ่งศาลอาจออกหมายจับผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวด้วยข้อหาฝ่าฝืนการปล่อยชั่วคราว และบุคคลนั้นจะถูกนำตัวมายังศาลเพื่อดำเนินคดีตามบทบัญญัติของมาตรานี้

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล โดยใช้หลักประกันชั้นสอบสวน

เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา กฎหมายจึงได้กำหนดให้การปล่อยชั่วคราวสามารถกระทำได้ตั้งแต่ในชั้นสอบสวนจนถึงชั้นศาลก่อนคดีถึงที่สุด โดยให้เจ้าพนักงานหรือศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางว่าจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ สำหรับกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนโดยมีประกันและหลักประกันมาก่อน หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลหรือพนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยต่อศาล ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยประสงค์จะให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลก็สามารถขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้ถือเอาหลักประกันในชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันในชั้นศาลต่อไปก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 113/1 ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดภาระให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในการถอนหลักประกันคืน เพื่อยื่นหลักประกันใหม่ในชั้นศาลและไม่ต้องถูกควบคุมหรือขังในระหว่างรอขั้นตอนการขอรับหลักประกันคืน เป็นการสร้างความสะดวกในระบบการปล่อยชั่วคราวให้เป็นไปโดยรวดเร็วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 107 แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการขอปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันชั้นสอบสวนยังคงมีปัญหาอยู่หลายประการดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลที่ไม่ต่อเนื่องกัน

เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวเป็นเพียงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไม่ใช่มาตรการที่บังคับให้เจ้าพนักงานหรือศาลจะต้องสั่งการในเรื่องปล่อยชั่วคราว ดังนั้น หากผู้ต้องหาหรือจำเลยคนใดที่ประสงค์จะให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดีก็จะต้องแสดงความประสงค์โดยการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อเจ้าพนักงานหรือศาล แล้วแต่กรณี

การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวจะยื่นได้เมื่อใดและจะต้องยื่นต่อหน่วยงานใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าขณะนั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในการควบคุมของใคร กล่าวคือ หากผู้ต้องหาอยู่ในการควบคุมของพนักงานสอบสวนก็ต้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อพนักงานสอบสวนก่อนที่จะมีการส่งตัวผู้ต้องหานั้นไปยังพนักงานอัยการหรือศาล หรือหากผู้ต้องหาอยู่ในการควบคุมของพนักงาน

อัยการก็ต้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อพนักงานอัยการก่อนส่งตัวผู้ต้องหาขึ้นไปยังศาล หรือหากผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในการควบคุมของศาลก็ต้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาล ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการขอให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ร้องขอประกันจะต้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวหลายครั้งต่อหลายหน่วยงานจึงทำให้การปล่อยชั่วคราวขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งการปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานของพนักงานสอบสวน หน่วยงานของพนักงานอัยการ และหน่วยงานของศาล ต่างก็เป็นเอกเทศต่อกันไม่ได้ต่อเนื่องเป็นกระบวนการเดียวกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการขอให้ปล่อยชั่วคราว

เมื่อการสั่งให้ปล่อยชั่วคราวนั้นเจ้าพนักงานหรือศาลต่างมีอำนาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้แต่เฉพาะในขณะที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังอยู่ในอำนาจของตนเท่านั้น และการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาล ก็ไม่มีความเกี่ยวข้องกันแต่อย่างใด ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเคยอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนมาก่อนจึงไม่มีผลผูกพันไปถึงการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลก็ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานศาลกำหนดไม่ได้พิจารณาแต่เพียงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวมาแล้วเท่านั้น นอกจากนี้การสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยังเป็นอำนาจเด็ดขาดของผู้มีอำนาจในการสั่งปล่อยชั่วคราวในแต่ละหน่วยงาน โดยเฉพาะ อีกทั้ง การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวก็ต้องนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามที่ระเบียบของแต่ละหน่วยงานกำหนดไว้โดยไม่จำเป็นต้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลเสมอไป เมื่อการปล่อยชั่วคราวเป็นอำนาจของแต่ละหน่วยงาน โดยเฉพาะจึงไม่มีผลไปถึงหน่วยงานอื่น การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลจึงไม่มีความต่อเนื่องกัน

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนกับในชั้นพนักงานอัยการนั้นมีลักษณะที่ต่อเนื่องเป็นกระบวนการเดียวกัน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร เจ้าพนักงานตำรวจจะเป็นผู้จัดการแก่ผู้ต้องหาและเป็นคู่สัญญากับนายประกันแทนพนักงานอัยการ เพราะการที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนมาก่อน หากพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาและได้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการจะมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาต่อไปและถ้าเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกัน พนักงานอัยการก็จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยใช้หลักประกันในชั้นพนักงานสอบสวน โดยไม่มีการเรียกหลักประกันเพิ่มหรือต้องยื่นหลักประกันใหม่แต่อย่างใด อันเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวด้วยความสะดวก รวดเร็ว ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนและในชั้นพนักงานอัยการยังเป็นขั้นตอนก่อนที่มีการฟ้องคดีต่อศาลซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนเดียวกัน ประกอบกับระยะเวลาในการปล่อย

ชั่วคราวของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเมื่อรวมกันนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว จนถึงวันที่ผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือจนถึงศาลประทับฟ้องมีระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนเท่านั้นซึ่งเป็นระยะเวลาไม่นานเท่าใด

แตกต่างจากการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลที่ไม่มีความต่อเนื่องกับในชั้นสอบสวน แต่มีลักษณะเป็นกระบวนการแยกต่างหากจากกัน และเป็นอำนาจของศาลในการพิจารณาว่าจะปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือไม่ ดังนั้น หากมีเหตุใดเหตุหนึ่งที่ศาลเห็นว่ายังไม่สมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลก็มีอำนาจสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ แม้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมาโดยตลอดและไม่มีประวัติหลบหนีก็ตาม ประกอบกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลจะมีระยะเวลาจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือตามระยะเวลาที่ระบุในสัญญาประกัน ซึ่งส่วนมากจะมีระยะเวลายาวนานกว่าในชั้นสอบสวน

การปล่อยชั่วคราวนอกจากเจ้าพนักงานและศาลจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปในการปล่อยชั่วคราวแล้ว เจ้าพนักงานและศาลยังจะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับหรือแนวทางปฏิบัติที่หน่วยงานของตนได้กำหนดไว้ด้วย จึงส่งผลให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลมีความแตกต่างกัน เช่น ในชั้นพนักงานสอบสวนได้มีการกำหนดให้ใช้หลักประกันที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติทำความตกลงกับหน่วยงานอื่นเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวได้ ทั้งนี้ ตามที่ระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดีกำหนดไว้ หรือในชั้นพนักงานอัยการกรณีที่น่าที่ดินมาเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าหนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินมีการประทับตราของกรมที่ดินหรือไม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 เป็นต้น ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวตามระเบียบ ข้อบังคับในชั้นศาลไม่ได้กำหนดไว้ จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความประสงค์ขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนเพราะหลักเกณฑ์การพิจารณาจะมีความแตกต่างกัน แม้ว่าผู้พิพากษาจะมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวได้ก็ตาม แต่การใช้ดุลพินิจก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับของหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานศาลที่กำหนดไว้ด้วย หากการใช้ดุลพินิจขัดหรือแย้งกับหลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวดังกล่าว ผู้พิพากษานั้นก็อาจถูกร้องเรียน ถูกตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัย หรืออาจถูกลงโทษถึงปลดออกหรือไล่ออกจากราชการได้เช่นกัน

ผลกระทบของการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลที่ไม่ต่อเนื่องกันทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยขาดความมั่นใจว่าจะได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลหรือไม่ แม้ว่าตนเองจะเคยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมาก่อนและไม่มีประวัติหลบหนีก็ตาม นอกจากนี้การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยการใช้หลักประกันที่วางไว้ในชั้น

สอบสวนและต้องถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีย่อมกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของเขา และยังขัดต่อหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

เมื่อเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาสามารถนำหลักประกันที่วางไว้ในการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมาเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลต่อไปได้ ก็เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวเกิดความต่อเนื่องส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับความสะดวก รวดเร็วในการปล่อยชั่วคราว อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่เมื่อการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลยังขาดความต่อเนื่อง มีขั้นตอนยุ่งยากที่ต้องยื่นคำร้องหลายครั้งต่อหลายหน่วยงาน ตลอดจนอำนาจในการปล่อยชั่วคราวของแต่ละหน่วยงานเป็นอำนาจเฉพาะ รวมถึงระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของแต่ละหน่วยงานยังไม่สอดคล้องกัน จึงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติในการนำหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมาเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล

2. ปัญหาการกำหนดวงเงินประกันในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลที่แตกต่างกัน

การกำหนดให้มีการวางหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวเป็นเพียงเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวอย่างหนึ่งเท่านั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้บัญญัติห้ามมิให้เจ้าพนักงานหรือศาลเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณี ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย จะได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักประกันมากกว่าพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าเขาให้กระทำความผิด แต่ในทางปฏิบัติหน่วยงานที่มีอำนาจในการปล่อยชั่วคราวต่างก็ได้มีการกำหนดบัญชีราคาวงเงินประกันไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดวงเงินประกันจากอัตราโทษของแต่ละข้อหาความผิดและจะใช้วงเงินประกันดังกล่าวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องในข้อหาเดียวกัน

หลักเกณฑ์ในการกำหนดวงเงินประกันในชั้นศาลจะเป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 เช่น คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิตให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 600,000 บาท หรือคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 800,000 บาท เป็นต้น ประกอบกับคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับบัญชีมาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. 2547 ซึ่งได้มีการกำหนดวงเงินประกันตามข้อหาความผิด เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเด็กอายุไม่เกิน 13 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 วรรคสาม ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูงสุดถึงจำคุกตลอดชีวิต กำหนดวงเงินประกันไว้

จำนวน 350,000 บาท หรือความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต กำหนดวงเงินประกันไว้จำนวน 500,000 บาท เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติศาลแต่ละศาลก็ยังได้มีการกำหนดบัญชีหลักประกันขึ้นใช้ในศาลของตนเป็นการเฉพาะ จึงทำให้การกำหนดวงเงินประกันของแต่ละศาลมีความแตกต่างกันไม่ได้เท่ากันทั้งประเทศ

แม้ว่าจะมีการกำหนดบัญชีวงเงินประกันในการปล่อยชั่วคราวไว้ก็ตาม แต่การเรียกหลักประกันจะสูงเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ดังนั้น หากมีความจำเป็นและสมควรปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันการกำหนดวงเงินประกันจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับข้อหาและสภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นรายกรณีไป รวมถึงแนวโน้มที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี การกำหนดราคาประกันโดยกำหนดจำนวนเงินเท่าเทียมกันในคดีที่มีข้อหาอย่างเดียวกันหรือในระหว่างผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีเดียวกันถือว่าเป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่ชอบ เนื่องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นอายุ บุคลิกลักษณะนิสัย สภาพร่างกายและจิตใจ การศึกษา อาชีพ พฤติการณ์ในการกระทำความผิด ประวัติการกระทำความผิดอาญา รวมถึงสภาพทางครอบครัว

สำหรับการกำหนดวงเงินประกันในชั้นสอบสวนนั้น ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการกำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ทั้งนี้ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ. 2549 เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ในชั้นศาลกำหนดวงเงินประกันจำนวน 500,000 บาท ในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะเรียกหลักประกันได้ไม่เกิน 375,000 บาท เป็นต้น ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีอำนาจกำหนดวงเงินประกันในการปล่อยชั่วคราวชั้นสอบสวนได้ไม่เกินสามในสี่ของวงเงินประกันในชั้นศาลเท่านั้น ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาเมื่อมีการขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล โดยให้ถือเอาหลักประกันหรือบุคคลที่เป็นประกันในชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันในชั้นศาลต่อไป เพราะหลักประกันดังกล่าวย่อมมีจำนวนไม่เพียงพอตามวงเงินประกันที่ศาลกำหนดทำให้มีภาระต้องหาหลักประกันเพิ่มจึงจะได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องถูกควบคุมหรือขังไว้ระหว่างดำเนินการหาหลักประกันเพิ่มดังกล่าวโดยไม่จำเป็น อีกทั้งคำสั่งของศาลที่ให้หาหลักประกันเพิ่มตามวงเงินประกันที่กำหนดไว้ก่อนจึงจะมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนั้น แม้ว่าจะไม่ใช่คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งได้ก็ตาม แต่การที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าวย่อมส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้น

สอบสวนตามวงเงินประกันที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการกำหนดไว้ก็ไม่อาจยกเป็นข้ออ้างเพื่อให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลได้เช่นกัน

นอกจากนี้ การกำหนดวงเงินประกันในชั้นศาลตามบัญชีมาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยยังมีลักษณะเป็นการกำหนดจำนวนไว้แน่นอนตายตัวตามข้อหา ความผิด โดยไม่ได้กำหนดจำนวนขั้นต่ำขึ้นสูงไว้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น ทั้งนี้ เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องในข้อหาอย่างเดียวกันเกิดความเท่าเทียมกัน ไม่ให้เกิดความลำเอียงหรือการเลือกปฏิบัติ เว้นแต่กรณีสภาพหรือฐานะพิเศษเฉพาะคดี ผู้พิพากษาอาจใช้ดุลพินิจเพิ่มหรือลดวงเงินประกันให้ตามสมควรแก่กรณีได้ ซึ่งการกำหนดวงเงินประกันดังกล่าวย่อมไม่เหมาะสมกับสภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคน นอกจากนี้การใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการเพิ่มหรือลดวงเงินประกันการปล่อยชั่วคราวจะต้องปรากฏว่ามีสภาพหรือฐานะพิเศษเฉพาะคดีด้วย หากเป็นคดีความผิดทั่วไปการใช้ดุลพินิจในการเพิ่มหรือลดวงเงินประกันการปล่อยชั่วคราวดังกล่าวอาจถือว่าเป็นการใช้ดุลพินิจขัดกับระเบียบปฏิบัติได้เช่นกัน ดังนั้น การที่ผู้พิพากษาจะใช้ดุลพินิจลดจำนวนวงเงินประกันการปล่อยชั่วคราวชั้นศาล โดยการกำหนดวงเงินประกันเท่ากับ การปล่อยชั่วคราวชั้นสอบสวนจึงเป็นไปได้ยาก

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าในการปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานหรือศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย การเรียกประกันหรือหลักประกันเจ้าพนักงานหรือศาลจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่างๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย ดังนั้น กรณีที่มีการกำหนดเงื่อนไขและมาตรการเพื่อป้องกันต่างๆ ในการปล่อยชั่วคราว ก็ไม่ควรให้ความสำคัญกับหลักประกันมากนัก เช่นนี้ หากมีการใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันในชั้นศาลต่อไป ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ควรได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลตามจำนวนหลักประกันในชั้นสอบสวน โดยไม่ต้องมีการเรียกหลักประกันเพิ่มอีกแต่อย่างใด

ดังนั้น เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวด้วยความสะดวก รวดเร็ว และไม่ต้องรับภาระในการหาหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวเพิ่มอีก เนื่องจากมีการวางหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวไว้ต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอยู่แล้ว อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลที่กำหนดให้บุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย เช่นนี้ หลักเกณฑ์ในการเรียกหลักประกันทั้งในชั้นสอบสวนและ

ในชั้นศาลจึงควรมีหลักเกณฑ์เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน และควรกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคนมากกว่าการกำหนดตามความผิดหรืออัตราโทษซึ่งมีความเคร่งครัดมากเกินไป

3. ปัญหาการพิจารณาหลักประกันในชั้นศาลที่เคร่งครัดกว่าในชั้นสอบสวน

เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ศาลมีข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาอย่างจำกัดเฉพาะตามที่ปรากฏในคำร้องขอฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือคำฟ้องของพนักงานอัยการเท่านั้น ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องพฤติการณ์ในการกระทำความผิดและบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้อง ส่วนข้อมูลของผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีน้อยโดยอาจมีเพียงที่อยู่ อายุ อาชีพ เท่านั้น ไม่มีข้อมูลในส่วนที่เป็นบุคลิกลักษณะนิสัย การศึกษา ฐานะทางการเงิน สถานะภาพทางครอบครัว ตลอดจนภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบที่จะให้ศาลใช้พิจารณาในการปล่อยชั่วคราว ประกอบกับการพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวศาลจะต้องรีบมีคำสั่งโดยเร็ว เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ศาลมุ่งเน้นไปที่การพิจารณาหลักประกันเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่หลบหนีไประหว่างที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

สำหรับหลักประกันที่เป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาล เงินฝากธนาคาร สลากออมสิน หรือหลักประกันอื่นทำนองเดียวกันย่อมไม่มีปัญหาในการพิจารณาไม่ว่าในชั้นสอบสวนหรือในชั้นศาล เนื่องจากหลักประกันดังกล่าวจะมีมูลค่าตามที่ปรากฏในตัวหลักประกันนั่นเอง และเป็นหลักประกันที่สามารถบังคับคดีได้ง่ายจึงเป็นหลักประกันที่มีความน่าเชื่อถือในการปล่อยชั่วคราว แต่อย่างไรก็ตามหลักทรัพย์ที่เป็นสังหาริมทรัพย์บางประเภทแม้จะมีมูลค่าสูงแต่ไม่สามารถนำมาเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวได้ เช่น ทองคำ พระเครื่อง อาวุธปืน หรือรถยนต์ เป็นต้น เนื่องจากเป็นหลักทรัพย์ที่ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านเป็นผู้พิจารณาความน่าเชื่อถือของหลักประกัน และยังเป็นภาระในการเก็บรักษาหลักประกันดังกล่าว

หลักประกันที่มีการนำมาใช้ในการขอปล่อยชั่วคราวส่วนใหญ่แล้วจะเป็นที่ดินมีโฉนด หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ตำแหน่งบุคคล และหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัย ซึ่งหลักประกันดังกล่าว เมื่อมีการผิดสัญญาประกันจะต้องดำเนินการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี จึงทำให้ศาลมีความเคร่งครัดในการพิจารณาว่าจะรับเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวได้หรือไม่ ดังต่อไปนี้

(1) หลักประกันประเภทที่ดิน การพิจารณาหลักประกันที่เป็นที่ดินเจ้าพนักงานและศาลจะต้องพิจารณาจากต้นฉบับ โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือใบแทน และ

หนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินของเจ้าพนักงานที่ดิน รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ผู้ร้องขอประกันำมายื่นพร้อมกับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเอกสารดังกล่าวใกล้เคียงกันอาจจะมีแตกต่างในรายละเอียด เช่น หนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินในชั้นศาลจะต้องเป็นปัจจุบันไม่เกิน 1 เดือน แต่ในชั้นสอบสวนไม่ได้กำหนดไว้เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม การพิจารณาหลักประกันประเภทที่ดินในชั้นศาลนอกจากการพิจารณาจากเอกสารที่ผู้ร้องขอประกันำมาแสดงแล้ว ศาลจะต้องพิจารณาด้วยว่าที่ดินดังกล่าวสามารถบังคับคดีได้หรือไม่ หากเป็นที่ดินที่อยู่ในเขตพื้นที่มีสภาพทุรกันดารหรือเสื่อมสภาพจนไม่มีราคาในท้องตลาด หรือเป็นที่ดินที่มีการประเมินราคาสูงเกินความเป็นจริง หรือเป็นที่ดินที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่สามารถบังคับคดีได้ เช่น ที่ดินพื้นที่อำเภอบ้านม่วง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร หรือที่ดินพื้นที่ตำบลล้อมแรด อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดลำปาง เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันที่มีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือหรือยากแก่การบังคับคดี หากจำเป็นต้องรับเป็นหลักประกันเจ้าของที่ดินกับผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องเกี่ยวข้องเป็นญาติใกล้ชิดเท่านั้น ทั้งนี้ ตามที่ศาลกำหนดไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานซึ่งมีความเคร่งครัด โดยได้มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบก่อนเสนอคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาล หากพบว่าที่ดินดังกล่าวไม่สมควรรับเป็นหลักประกันให้รายงานเพื่อประกอบดุลพินิจในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

ดังนั้น การนำหลักประกันที่วางไว้ในชั้นสอบสวนมาใช้เป็นหลักประกันในชั้นการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลต่อไป จึงอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของหลักประกัน เพื่อให้การปฏิบัติบรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวด้วยความสะดวก รวดเร็ว หน่วยงานที่ใช้อำนาจในการสั่งปล่อยชั่วคราว ควรจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหลักประกันประเภทที่ดินให้มีความชัดเจนและให้ทุกหน่วยงานใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหลักประกันร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้มาตรฐานในการพิจารณาหลักประกันสอดคล้องกัน อันจะส่งผลให้หลักประกันมีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้เป็นประกันได้ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล

(2) หลักประกันประเภทบุคคล ต้องถือว่าเป็นหลักประกันที่มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าหลักประกันประเภทอื่น เนื่องจากการบังคับคดีจะต้องดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของนายประกัน เพราะขณะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ขอประกัไม่จำเป็นต้องวางหลักทรัพย์ใดๆ เป็นหลักประกัน ประกอบกับเงินเดือน บำเหน็จ บำนาญ ของผู้ที่ใช้บุคคลเป็นหลักประกันก็ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี จึงทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถบังคับคดีกับบุคคลที่เป็นนายประกันได้นอกจากนี้ แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 (3) จะได้กำหนดให้การใช้บุคคล

เป็นประกัน ผู้ขอประกันจะต้องแสดงหลักทรัพย์ด้วย แต่ในทางปฏิบัติผู้ขอประกันมักไม่ยอมแสดงว่าตนเองมีทรัพย์สินอะไรบ้าง เพื่อปกปิดไม่ให้เจ้าหน้าที่สืบหาทรัพย์สินได้โดยง่าย

แม้ว่าหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหลักประกันประเภทบุคคลในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลโดยทั่วไปแล้ว จะพิจารณาจากหนังสือรับรองต้นสังกัด อัตราเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่ได้รับ และสถานภาพความน่าเชื่อถือของบุคคลที่จะเป็นหลักประกันเช่นเดียวกัน แต่การพิจารณาหลักประกันที่เป็นบุคคลในชั้นศาลก็ยังคงมีความเคร่งครัดมากกว่าในชั้นสอบสวน โดยเฉพาะในบางคดี หากศาลเห็นว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนหลังจากที่มีการหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้ว (สลิปเงินเดือน) บุคคลที่เป็นประกันยังไม่น่าเชื่อถือสำหรับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ก็จะมีคำสั่งให้นำเงินสดหรือหลักทรัพย์มาวางเป็นประกันบางส่วนด้วยเพื่อให้หลักประกันมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น แตกต่างจากในชั้นสอบสวนซึ่งจะพิจารณาความน่าเชื่อถือบุคคลที่เป็นประกันจากอาชีพ สถานภาพ ชื่อเสียงทางสังคมของผู้ขอประกันเป็นหลัก ดังนั้น เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวโดยมีบุคคลเป็นหลักประกันสามารถใช้ประกันได้ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล หน่วยงานที่ใช้อำนาจในการสั่งปล่อยชั่วคราว ควรจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหลักประกันประเภทบุคคลให้เหมือนกัน เพื่อให้การนำหลักประกันในชั้นสอบสวนมาเป็นหลักประกันในชั้นศาลสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

(3) หลักประกันประเภทหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัย โดยหลักเกณฑ์ทั่วไป การพิจารณาหลักประกันที่เป็นหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลจะพิจารณาจากจำนวนเงินความคุ้มครองที่ระบุในกรมธรรม์ประกันภัยอิสรภาพเหมือนกัน แต่ส่วนที่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากปัจจุบันศาลได้มีการทำข้อตกลงกับสมาคมประกันวินาศภัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจ่ายกรมธรรม์ประกันภัยอิสรภาพภายในศาล โดยจะต้องเป็นบริษัทประกันภัยที่เข้าร่วมโครงการตามข้อตกลงเท่านั้น ดังนั้น บริษัทประกันภัยที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการจึงไม่มีสิทธิที่จะจ่ายกรมธรรม์ภายในศาลและไม่สามารถใช้หนังสือรับรองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลสามารถตรวจสอบหรือกำกับดูแลการจ่ายกรมธรรม์ประกันภัยอิสรภาพให้เป็นระเบียบเรียบร้อยไม่เกิดการเอาเปรียบ โดยมีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายกรมธรรม์ประกันภัยอิสรภาพ การปฏิบัติงานของตัวแทนหรือพนักงานของบริษัทประกันภัย รวมถึงการเรียกค่าตอบแทนในการซื้อกรมธรรม์ประกันภัยอิสรภาพ ซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองประชาชนที่ต้องการซื้อกรมธรรม์อิสรภาพ ดังนั้น หากหลักประกันที่ใช้ในการปล่อยชั่วคราวชั้นสอบสวนเป็นหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการตามที่ศาลและสมาคมประกันวินาศภัยมีข้อตกลงกัน ย่อมไม่อาจใช้หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยดังกล่าวเป็น

หลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องซื้อประกันอิสรภาพใหม่จากบริษัทที่เข้าร่วมโครงการอีกครั้ง

นอกจากหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวจะต้องมีความน่าเชื่อถือแล้ว การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ร้องขอประกัน เพื่อใช้ประกอบดุลพินิจในการสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วย โดยศาลได้กำหนดให้ดำเนินการตรวจสอบสถานะของผู้ร้องขอประกันว่าเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือถูกฟ้องเป็นบุคคลล้มละลายหรือไม่ หากการตรวจสอบพบว่าผู้ร้องขอประกันเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือถูกฟ้องเป็นบุคคลล้มละลาย จะถือว่าผู้ร้องขอประกันดังกล่าวไม่มีความน่าเชื่อถือและไม่สามารถร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลได้ รวมถึงต้องตรวจสอบว่าผู้ร้องขอประกันเคยมีประวัติผิดสัญญาประกันต่อศาลยุติธรรมหรือไม่ หากการตรวจสอบพบว่าผู้ร้องขอประกันเคยมีประวัติผิดสัญญาประกันต่อศาลยุติธรรม ศาลอาจจะถือว่าผู้ร้องขอประกันดังกล่าวไม่น่าเชื่อถือในการให้ปล่อยชั่วคราวได้เช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่มีตรวจสอบหรือพิจารณาในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้การนำหลักประกันในชั้นสอบสวนมาใช้เป็นหลักประกันในชั้นศาลต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการพิจารณาหลักประกันทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลจึงต้องเป็นหลักเกณฑ์เดียวกันหรือสอดคล้องกัน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพื่อไม่ให้รัฐใช้อำนาจในการควบคุมเกินความจำเป็น โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้รับอิสรภาพระหว่างการดำเนินคดี จึงได้กำหนดให้มีการปล่อยชั่วคราวเพื่อเป็นมาตรการที่ผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพขึ้น และเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล รวมถึงให้จำเลยมีโอกาสแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ไม่เสียเปรียบในการต่อสู้คดี นอกจากนี้ยังเป็นการแก้ไขปัญหาคอขวดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

โดยสรุปแล้วการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัว คือ การที่เจ้าพนักงานหรือศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้รับอิสรภาพในระหว่างการดำเนินคดีก่อนคดีถึงที่สุด โดยอาจปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน โดยมีประกัน หรือ โดยมีประกันและหลักประกันก็ได้ ตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อเป็นมาตรการผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ต้องถูกควบคุมหรือขังเกินความจำเป็น ตามหลักการที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อผู้นั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ในประเทศไทยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แบ่งการปล่อยชั่วคราวออกเป็น 3 กรณี คือ

(1) การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน คือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราว โดยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานตัวหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกเท่านั้น โดยไม่ต้องทำสัญญาประกันและไม่ต้องมีหลักประกัน

(2) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราว โดยให้ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกัน หากมี

การผิดสัญญาประกันผู้ประกัน หรือผู้เป็นหลักประกันจะใช้เงินตามจำนวนที่ระบุไว้ ซึ่งคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไปกฎหมายบังคับว่าการปล่อยชั่วคราวจะต้องมีประกัน

(3) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวโดยให้ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันและต้องมีหลักประกันมาวางหรือมาเป็นประกันตามที่เจ้าพนักงานหรือศาลกำหนด หากมีการผิดสัญญาประกันผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันจะใช้เงินตามจำนวนที่ระบุไว้ ถ้าหากไม่ชำระเงินก็จะถูกบังคับคดีกับหลักประกันที่นำมาวางไว้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม การปล่อยชั่วคราวส่วนใหญ่ยังต้องมีการวางหลักประกันหรือมีบุคคลเป็นหลักประกันด้วย เนื่องจากผู้มีอำนาจในการสั่งปล่อยชั่วคราวยังคงยึดติดกับความเชื่อที่ว่าหากมีการเรียกหลักประกันยิ่งมากเท่าใดผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่หลบหนีมากเท่านั้น การเรียกหลักประกันก็ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความเสมอภาคของการเข้าถึงสิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เพราะบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีเงินหรือหลักทรัพย์ย่อมมีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวมากกว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีเป็นคนยากจน ไม่มีหลักทรัพย์ อีกทั้งการเรียกหลักประกันก็ไม่มีผลแบ่งระหว่างคนรวยกับคนจนทำให้คนยากจนต้องยอมถูกควบคุมหรือขังในระหว่างการดำเนินคดีเพียงเพราะเหตุที่เขาไม่มีหลักประกันเท่านั้น

การประกันตัวหรือการปล่อยชั่วคราวมีวิวัฒนาการมาจากการที่ประเทศอังกฤษได้นำหลักการดำเนินคดีอาญาที่บังคับให้จำเลยจะต้องมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีทุกครั้ง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างการดำเนินคดี เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าจะมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการพิจารณาคดี แต่เนื่องจากการพิจารณาคดีเกิดความล่าช้าจึงทำให้ต้องประสบปัญหาหนักโทษสั้นเรือนจำ ส่งผลให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการดูแลผู้ต้องขัง นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาที่มีผู้ต้องขังถึงแก่ความตายก่อนการพิจารณาคดีเสร็จสิ้น ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้นำแนวคิดในการปล่อยชั่วคราวมาใช้เพื่อปลดปล่อยผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณาคดี การปล่อยชั่วคราวจึงไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเหมือนดังเช่นในปัจจุบัน ส่วนการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตามที่ปรากฏหลักฐานในกฎหมายลักษณะตระลาการ เรียกว่าการประกันแบบเทศร์ ต่อมาในสมัยรัชการที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการชำระสะสางและรวบรวมกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า “กฎหมายตราสามดวง” ซึ่งในกฎหมายตราสามดวงได้บัญญัติให้การประกันตัวใช้บังคับกับคู่ความทั้งสองฝ่ายในทุกคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา จนกระทั่งในสมัยรัชการที่ 5 จึงได้มีการปฏิรูปกฎหมายขึ้นใหม่โดยยกเลิกการปล่อยชั่วคราวแบบเทศร์และให้เปลี่ยนแปลง

หลักการปล่อยชั่วคราวใหม่โดยให้ผู้ประกันทำหนังสือสัญญาออมเสียเงินแทนและ ได้มีการพัฒนาให้การปล่อยชั่วคราวเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการในทางอาญาที่เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติที่เห็นว่าสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นเป็นเหตุผลและความยุติธรรมที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติโดยมนุษย์ไม่ต้องสร้างขึ้นและเป็นสิทธิที่อยู่อย่างไม่จำกัดเวลาหรือสถานที่ ดังนั้น ผู้ปกครองจะบัญญัติกฎหมายขัดหรือแย้งกับสิทธิตามธรรมชาติไม่ได้หรือจะบัญญัติกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพไม่ได้ และตามทฤษฎีรูปแบบกระบวนการนิติธรรมที่ให้ความสำคัญกับการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากกว่าการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษ กระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องมีการถ่วงดุลอำนาจและมีการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ โดยต้องมีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาอย่างเป็นทางการที่เปิดเผยโดยศาลตามความเชื่อที่ว่า “การปล่อยผู้กระทำความผิดสืบคนย่อมดีกว่าลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว” และบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำเท่านั้น แต่เขาจะมีความผิดต่อเมื่อได้ผ่านกระบวนการพิจารณาโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมายและไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ สอดคล้องกับหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่นกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำความผิดนั้นจริง โดยการพิจารณาคดีอาญาและการพิสูจน์ย่อมตกแก่โจทก์ผู้กล่าวหาที่มีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น และจะต้องมีพยานหลักฐานให้ศาลเห็น โดยปราศจากข้อสงสัย มิฉะนั้น ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องจำเลยโดยการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย

ในด้านการรับรองสิทธิเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตามหลักสากล ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิก ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่บัญญัติรับรองให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างการดำเนินคดีจึงเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลดังกล่าวไว้ล่วงหน้าและเป็นการตัดโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดี และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ได้กำหนดมาตรการต่างๆ ให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เคารพสิทธิของประชาชนในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความมั่นคงแห่งตน บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือลิดรอนสิทธิเสรีภาพโดยมิชอบไม่ได้ และจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยังศาลหลังจากที่มีการแจ้งข้อหาแล้ว โดยได้รับการพิจารณาคดีหรือปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันว่าจะไม่หลบหนี มีสิทธิที่จะติดต่อทนายความเพื่อเตรียมการในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่

เพราะบุคคลเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ รวมถึงมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฏโตเกียว) ที่มีหลักการพื้นฐานในการส่งเสริมมาตรการไม่ควบคุมตัวในระหว่างการดำเนินคดีเพื่อลดการใช้โทษจำคุก ควบคุมไว้กับมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองบุคคลโดยใช้บังคับกับบุคคลทุกคนที่อยู่ในระหว่างการถูกดำเนินคดี ตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการฟ้องร้องคดี การพิจารณาคดี การลงโทษ โดยคำนึงถึงการความเหมาะสมกับลักษณะและความร้ายแรงของความผิด บุคลิกภาพและภูมิหลังของผู้กระทำความผิด การคุ้มครองสังคม สิทธิของผู้เสียหายและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

สิทธิในการปล่อยชั่วคราวได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และได้บัญญัติหลักเกณฑ์ทั่วไปไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะ 5 หมวด 3 การปล่อยชั่วคราว ตั้งแต่มาตรา 106 ถึง มาตรา 119 ทวิ ซึ่งสามารถปล่อยชั่วคราวได้ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล เมื่อมีการขอให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานหรือศาลจะต้องมีคำสั่งโดยเร็ว และผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับการปล่อยชั่วคราวเพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ นอกจากนี้ การเรียกประกันหรือหลักประกันจะเรียกเกินควรแก่กรณีไม่ได้ เพราะจะเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่ต้องค้นหาหลักทรัพย์ในการประกันตัว ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงเงื่อนไข เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

สำหรับการปล่อยชั่วคราวในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษก็สามารถขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นตำรวจได้เช่นกันแต่จะต้องเป็นคดีความผิดที่ไม่ร้ายแรง ส่วนการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยหลักการจำเลยย่อมได้รับการปล่อยชั่วคราวเสมอ เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขที่ไม่สามารถปล่อยชั่วคราวได้ นอกจากนี้ในการปล่อยชั่วคราวห้ามมิให้เรียกหลักประกันหรือกำหนดเงื่อนไขใดๆ เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นพิเศษเฉพาะบางคดี ก็อาจมีการเรียกหลักประกันได้โดยต้องพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจ ประวัติการกระทำผิดรวมถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้กระทำความผิดด้วย สำหรับการปล่อยชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกา เจ้าพนักงานตำรวจจะไม่มีอำนาจในการปล่อยชั่วคราวเหมือนกับประเทศอังกฤษและประเทศไทย แต่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวผู้ถูกจับกุมไปยังศาลโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบว่าจะควบคุมบุคคลดังกล่าวไว้หรือ ให้ปล่อยชั่วคราวไป ในการปล่อยชั่วคราวได้กำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก และการเรียกหลักประกันตัวที่สูงเกินไปนั้นจะกระทำมิได้ ซึ่งการปล่อยชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกามีทั้งการกำหนดเงื่อนไขที่ไม่เกี่ยวกับหลักประกัน เช่น ให้ทำสัญญาประกันโดยไม่ต้องวางหลักประกัน หรือการกำหนดที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่งหรือการรายตัวต่อศาลไม่ว่าโดย

ทางโทรศัพท์หรือมาติดต่อด้วยตนเอง เป็นต้น ส่วนการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับหลักประกัน เช่น ประกันด้วยเงินสดหรือประกันด้วยบุคคล เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปล่อยชั่วคราวทั้งในประเทศ อังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงประเทศไทย ต่างก็กำหนดให้หลักประกันเป็นเงื่อนไขในการรับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีประกัน ทั้งประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาจะกำหนดให้เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่กฎหมายมิให้บัญญัติให้การหลบหนีประกันเป็นความผิดแต่อย่างใด

เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามีความสะดวก รวดเร็ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ต้องถูกควบคุมระหว่างการทำหลักประกัน อันเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลดังกล่าว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 113/1 จึงได้บัญญัติ ให้สามารถนำเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงาน อัยการในการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมาเป็นหลักประกันในชั้นศาลต่อไปได้ แต่เนื่องจากการ ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลยังขาดความต่อเนื่องเพราะการปล่อยชั่วคราวเป็นเพียง สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้นกฎหมายไม่ได้บังคับให้เจ้าพนักงานหรือศาลจะต้องพิจารณาให้ ปล่อยชั่วคราวทุกกรณี ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีความประสงค์ให้ปล่อยชั่วคราวต้องยื่นคำร้อง ขอให้ปล่อยชั่วคราวหลายครั้งต่อหลายหน่วยงาน การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวก็ยังเป็นดุลพินิจของ ผู้มีอำนาจในแต่ละหน่วยงาน โดยเฉพาะไม่มีความเกี่ยวเนื่องกัน การกำหนดวงเงินประกันในชั้น สอบสวนและในชั้นศาลก็มีความแตกต่างกันทำให้หลักประกันไม่เพียงพอในการปล่อยชั่วคราวใน ชั้นศาล นอกจากนี้การพิจารณาหลักประกันในชั้นศาลก็มีความเคร่งครัดมากกว่าในชั้นสอบสวน ด้วยปัญหาดังกล่าวจึงทำให้การนำหลักประกันในชั้นสอบสวนมาใช้เป็นหลักประกันในชั้นศาลมี อุปสรรคไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สามารถให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ตามเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายได้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันในชั้น สอบสวนจากสาเหตุดังที่กล่าวมาแล้ว จึงส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เคยได้รับอนุญาตให้ ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมาก่อน โดยมีการวางหลักประกันไว้ต่อพนักงานสอบสวนหรือ พนักงานอัยการและยังไม่ได้รับคืน ซึ่งมีความประสงค์ที่จะขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยใช้ หลักประกันในชั้นสอบสวนต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงเป็นการสมควรเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง

หลักเกณฑ์ของกฎหมายในการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันร่วมกัน ดังนี้

2.1 เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลมีความต่อเนื่องกัน โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ต้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวหลายครั้งต่อหลายหน่วยงาน จึงควรมีการบัญญัติหลักเกณฑ์ของกฎหมายในกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมาก่อน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนลงในคำร้องฝากขังหรือคำฟ้อง แล้วแต่กรณี เมื่อศาลได้รับคำร้องฝากขังหรือคำฟ้องดังกล่าวแล้ว ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาหรือจำเลยว่ามีความประสงค์ในการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลหรือไม่ หากประสงค์จะให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลต่อไปก็ให้มีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลอีก เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับโอกาสเข้าถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราวอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานได้อย่างสะดวก มีความต่อเนื่องกันระหว่างชั้นสอบสวนและชั้นศาล

2.2 เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลต่อเนื่องกัน จึงควรมีการบัญญัติหลักเกณฑ์ของกฎหมายในกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมาก่อน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีอำนาจเสนอความเห็นหรือข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อประกอบการพิจารณาว่าสมควรได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลหรือไม่ เพื่อเป็นหลักประกันการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ซึ่งการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจในการสั่งปล่อยชั่วคราวตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นเดียวกัน

2.3 เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยมีหลักประกันทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล จึงควรมีการบัญญัติหลักเกณฑ์ของกฎหมายในกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน โดยมีการวางหลักประกันเป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นต่อเจ้าพนักงานและยังไม่ได้รับคืน หากผู้ต้องหาหรือจำเลยประสงค์จะขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยถือว่าเงินสดหรือหลักประกันดังกล่าวนั้นเป็นหลักประกันในชั้นศาล หรือในกรณีการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน โดยมีบุคคลเป็นหลักประกัน หากบุคคลเช่นว่านั้นร้องขอ ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยถือเอาบุคคลนั้นเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวต่อไป เว้นแต่มีเหตุอื่นที่ไม่สมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

2.4 เพื่อให้การกำหนดวงเงินประกันในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลมีความสอดคล้องกัน จึงควรบัญญัติหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกัน โดยใช้หลักเกณฑ์กลางร่วมกันระหว่างในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล เนื่องจากการกำหนดวงเงินประกันมีวัตถุประสงค์เดียวกันเพื่อกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกันในการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุมของรัฐเท่านั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสถานะทางการเงินและความสามารถในการหาหลักประกัน รวมถึงความเดือดร้อนที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับจากการหาหลักประกันเพื่อการปล่อยชั่วคราว ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขต่างๆ เพื่อป้องกันผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี

2.5 เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลโดยใช้หลักประกันร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพไม่ต้องถูกควบคุมระหว่างหาหลักประกัน จึงควรบัญญัติหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับพิจารณาหลักประกันในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลให้เหมือนกัน ทั้งในส่วนหลักประกันที่ใช้ในการขอปล่อยชั่วคราวและคุณสมบัติของผู้ร้องขอประกัน เพื่อให้ศาลเกิดความเชื่อมั่นว่าหลักประกันที่ใช้ในการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนมีความน่าเชื่อถือสามารถใช้เป็นหลักประกันในชั้นศาลได้เช่นกัน

2.6 เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาหลักประกันในชั้นศาลที่มีความเคร่งครัดมากกว่าในชั้นสอบสวน เนื่องจากสาเหตุที่หน่วยงานศาลจะต้องดำเนินการบังคับกับนายประกันที่ผิดสัญญา จึงทำให้การรับหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวต้องมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาในการบังคับคดีในภายหลัง แต่เนื่องจากการบังคับคดีนายประกันได้มีการบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีบังคับให้เป็นไปตามสัญญาประกันในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย ตามมาตรา 14 (8) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างหน่วยงานศาลและหน่วยงานอัยการ จึงควรยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่กำหนดให้ศาลต้องบังคับคดีนายประกันเสีย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์. (2513). *กฎหมายเล่ม 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบ
นายกรัฐมนตรี พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลโทอัมพร ศรี
ไชยยันต์ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทน์ วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2513.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ซาติ ชัยเดชสุริยะ และฉัฐวสา นัตรไพฑูริย์. (ผู้แปล). (2547). *มาตรฐาน
องค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนา
กระบวนการยุติธรรม.
- กุลพล พลวัน. (2538). *พัฒนาการสิทธิมนุษยชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- กุศล บุญเย็น. (2541). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: นิติ
บรรณาการ.
- _____. (2537). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. (2553). *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดี
ในศาลชั้นต้นก่อนการพิจารณา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: พลสยามพรีนติ้ง.
- คณิต ณ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2528). พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับ
ที่ 15) พ.ศ. 2527. *วารสารอัยการ*, 15, 4. (ธันวาคม) หน้า 74-81
- คณิง ภาไชย. (2551). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: โครงการตำรา
และเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ครองขวัญ ยุทธชัย. (2549). *การปล่อยชั่วคราวโดยใช้หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยเป็น
หลักประกัน* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นัตรชัย ตังคณานุกุลชัย. (2548). *การประกันตัวในคดีอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีการประกันภัย
อิสรภาพ* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ. (2542). *สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรม*. *บทบัณฑิตย*, เล่ม 55, ตอน
4. (ธันวาคม) หน้า 167-176.
- ชาญณรงค์ ปราณิจิตต. (2539). “การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว :
ปัญหาและข้อเสนอแนะ” *ศาลพาห*, 43, 4. (ตุลาคม-ธันวาคม) หน้า 69-75

- ชง ลีฟิ่งธรรม. (2522). ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและอเมริกา. *วารสารอัยการ*, 2, 20. (สิงหาคม) หน้า 76-81.
- ธิดารัตน์ ชลประเสริฐสุข. (2548). *การนำมาตรการบังคับทางปกครองมาใช้บังคับแก่การผิดสัญญา ประกันผู้ต้องหาในชั้นเจ้าพนักงาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- บุญธรรม ทองขลิบ. (2555). การบังคับผู้ประกันหรือนายประกันในคดีอาญา. *วารสารกรมบังคับคดี*, 16, (84), 9-12.
- ประเทือง กิรติบุตร. (2523). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2547). รูปแบบการศึกษาวิจัยกระบวนการยุติธรรม (เอกสารอัดสำเนา). เอกสารประกอบการสอนวิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาชั้นสูง. หลักสูตรปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.
- พนัส ทัศนียานนท์. (2523). ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ. *วารสารอัยการ*. 3, 27. (มีนาคม) หน้า 36-43
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547.
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558.
- ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2546). การใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราว. *คู่มือทนาย 50* (มกราคม-เมษายน) หน้า 143-152.
- มนต์ชัย ชนินทรลีลา. (2537). *ขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557.
- ร. แลงการ์ด. (2526). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิษณุ เครืองาม. (2520). ปรัชญากฎหมายฝ่ายบ้านเมือง. *บทบัญญัติ*. เล่ม 34 ตอน 3. หน้า 432-442
- สำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม. (2549). *คู่มือการปล่อยชั่วคราว*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- สุทธิพันธุ์ ไชยเจริญ. (2549). *การปล่อยชั่วคราวโดยศาลศึกษาความเสมอภาคที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. (2552). *การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บัณฑิตอักษร.

- สวัสดิการสำนักประธานศาลฎีกาและสวัสดิการสำนักวิชาการศาลยุติธรรม. (2547). *ข้อพิจารณาประกอบพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- เสนีย์ ปราโมช. (2510). *กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ผิวพร.
- สัญญา ธรรมศักดิ์. (2530). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-7 มาตรา 1-267 (ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศ อวยชัย)*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา
- สุวัณชัย ใจหาญ. (2536). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 มาตรา 77-156*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- อภิรดี โพธิ์พร้อมและคณะ. (2550). *โครงการวิจัยเรื่อง ปัญหาความไม่เสมอภาคในกระบวนการยุติธรรมที่ประชาชนได้รับ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรรวรรณ ไทยวานิช. (2539). *การปล่อยชั่วคราว (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อารีย์พร กลั่นนุรักษ์. (2545). *การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- Cristopher J. Emmins.(1983). *A practical Approach to Criminal Procedure*. second edition. London : Financial Training Publication Limited.
- Herbert L. Packer.(1968). *The Limits of the Criminal Sanction*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Sprack, John. and Emmins, Christopher J. (1992). *Emmins on Criminal Procedure*, 5th ed. London: Blackstone Press.
- Samaha Joel. (1999). *Criminal Justice* fifth edition. Canada: Wadsworth/Thomson Leaning.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายประดิษฐ มะโนทัย
วัน เดือน ปีเกิด	18 พฤษภาคม 2519
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2545
สถานที่ทำงาน	สำนักอำนวยการประจำศาลจังหวัดชัยบุรี ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลรังสิต อำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี
ตำแหน่ง	นิติกรชำนาญการ

